

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
КАФЕДРА ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Всеукраїнської студентської наукової конференції

*«УКРАЇНОЗНАВЧІ СТУДІЇ
В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ДОБИ:
ФІЛОСОФСЬКИЙ, ІСТОРИЧНИЙ ТА ФІЛОЛОГІЧНИЙ
АСПЕКТИ»*

15-16 травня 2024 року

Львів 2024

УДК 811.161.2:81'06

Українознавчі студії в контексті сучасної доби: філософський, історичний та філологічний аспекти: матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції, 15-16 травня 2023 року. Львів : ЛНУП, 2024. 83 с.

У збірнику розглянуто проблеми, загрози та виклики, з якими зіткнулась Україна у ХХІ столітті (зокрема під час російської агресії), новітні технології і культурні надбання, традиції та сучасність, перспективи на майбутнє та пам'ять про минуле.

Для аспірантів, магістрів, студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти і широкого кола читачів.

Матеріали надруковані в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат, власних імен, покликань на літературні джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

© Автори тез, 2024.
© Львівський національний
університет природокористування, 2024.

ЗМІСТ

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ВИМІРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Силка Є. ЛІКВІДАЦІЯ НЕПИСЬМЕННОСТІ В УССР (1920-1930-ТІ РР.): ІДЕОЛОГІЧНІ УРОКИ МИНУЛОГО	6
Яцик Р. НАРОДНІ ДОМИ «ПРОСВІТА» ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО ЖИТТЯ СЕЛА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	8
Фариняк Є. ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІСТОРИЧНУ ПАМ'ЯТЬ	11
Голубчак П. РАШИЗМ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПОДІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	13
Стець В. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ, ДОСЯГНЕНЬ ТА НЕВДАЧ У КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ	15
Дудка М. ВАЛЕНТИН МОРОЗ: СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	19

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Артисюк Ю. КОСТЕЛ СВЯТОГО МАРКА У ВАРЯЖІ – МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ	22
Сень С. ЯВИЩЕ «УКРАЇНГЛИШ» У СУЧАСНОМУ МОЛОДІЖНОМУ СЛЕНГОВОМУ МОВЛЕННІ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ ЛНУП)	25
Герасимчук Л. ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБРАЗУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКОМУ ВУЛИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ	28
Назарук О. ТРАНСФОРМАЦІЇ У СПРИЙНЯТТІ ОБРАЗУ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ: ВІД ІДЕАЛІЗАЦІЇ ДО ЖИВОГО СИМВОЛУ СУЧАСНОСТІ	32

Карпин Л. СУРЖИК ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	34
Сюлковська Х. КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄДНУВАЛЬНИЙ ФАКТОР ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	37
Павлюкевич А. УКРАЇНСЬКА АВТОРСЬКА ЛЕКСИКОГРАФІЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СЛОВНИКІВ	39
Погосян Є. ВПЛИВ ВІЙНИ НА МОВНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ	41

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ

Сень С., Маньора Ю. МИРОСЛАВ ПОПОВИЧ. ФІЛОСОФІЯ СВОБОДИ	44
Здобиляк В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ВЗАЄМООБУМОВЛЕНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ СИСТЕМ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДОСЛІДНИЦІ О.В. КУКУРУЗ	47
Пискір Н. ІДЕЇ ФІЛОСОФІЇ СВОБОДИ У ПОГЛЯДАХ М. ПОПОВИЧА	49

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ВИКЛИКИ, ПЕРЕМОГИ, ПОРАЗКИ

Колб Ю. ГЕРОЇЧНИЙ ЧИН ОРЕСТА РИСЯ «ЗАЛІЗНЯКА» - МУЗИКАНТА, ВОЛОНТЕРА, ВОЇНА	52
Лехів С. ПАНТЕОН УКРАЇНСЬКИХ ГЕРОЇВ. ПАМ'ЯТІ РОСТИСЛАВА ТРОЦІШИНА	55
Грицевич С. УВІКОВІЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ПОЛЕГЛОГО ЗАХИСНИКА УКРАЇНИ, ВИПУСКНИКА ФАКУЛЬТЕТУ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ ЛНУП ПЕТРА ЦИМБАЛЮКА	56

Вовчук А. БОРОТЬБА ЗА КРИМСЬКОТАТАРСЬКУ МОВУ ЯК ЧИННИК ОПОРУ РОСІЙСЬКОМУ ОКУПАНТУ	58
Міщенко В. МУЗИЧНІ ВПОДОБАННЯ УКРАЇНЦІВ ДО ТА ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	63
Гричанюк М. КАТАСТРОФІЧНІ ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	67
Полупан І. ЗАРАДИ МИРУ: ВНЕСОК ВОЛОНТЕРІВ У ПЕРЕМОГУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	70
Сташків Д. ПОРУШЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	73
Заяць К. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА – ШЛЯХ ДО ВІДРОДЖЕННЯ	75
Фіялчук П. ГІБРИДНА ВІЙНА – НАШ ШАНС?	77
Ціцюра Д. ІДЕОЛОГІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МОТИВАЦІЇ ТА КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	80

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ВИМІРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Силка Єлизавета,

Студентка III курсу спеціальності «Історія та археологія»

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Науковий керівник: Оксана Дрогобицька,

кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології і археології

ЛІКВІДАЦІЯ НЕПИСЬМЕННОСТІ В УССР (1920-1930-ТІ РР.):

ІДЕОЛОГІЧНІ УРОКИ МИНУЛОГО

Проблематика большевицької політики ліквідації неписьменності – промовистий історичний приклад того, якими значними в суспільно-політичному вимірі є освітні питання. Вони не існують аполітично, відірвано і можуть ставати вагомим знаряддям, через яке здійснюється вплив та визначається майбутнє спільноти. Саме нива освіти – це те, що виховує людину, закладає в неї певні норми поведінки, допомагає будувати життєві пріоритети, світобачення. Усвідомлюючи це значення, комуністи велику увагу звертали на освіту як поле ідейно-виховного впливу. Лікнеп на українських територіях започатковано постановою СНК УССР «Про боротьбу з неписьменністю» від травня 1921 р. [2].

Важливим тут був контраст із Російською імперією. Так, царизм робив усе, аби маси лишались неписьменними. Як у 1824 р. зазначив міністр народної освіти О. Шишков: «Навчати грамоти весь народ завдало б більше шкоди, ніж користі» [3, с. 139]. З одного боку це було логічно та зручно – геть безграмотними, неосвіченими людьми легше керувати. Але большевики дивилися на цей фактор глибше – ще краще, повніше можна управляти тими, кого сам навчиш так, як треба, бо через базову освіту закладаються в голови населення потрібні гасла, наративи, ідеї. І поки класичні імперці ігнорували цей чинник, совєти робили з освіти інструмент, який працюватиме на їхню користь.

Усіх осіб віком від 8 до 50 років зобов'язували вчитися грамоти в утвореній мережі шкіл, кількість яких стрімко зростала [1, с. 89]. Провідний напрям освітньої концепції був спрямований саме на молодь. З 1927 р. ідейно виховані «культурмійці» з короткотерміною підготовкою заміняли собою досвідчених учителів, котрих у ССРСР масово репресували [2]. Показово, що якість комуністичної «науки» була вкрай низькою, а власне критерій письменності – мінімальним: вимагалось уміти читати по складах і написати своє прізвище [2]. Відбувалася профанація освіти.

На перший план висувалося не об'єктивне поширення знань, просвітницький розвиток мас – лікнеп закладав основи виховання колективістської, атеїстичної, уніфікованої «советської людини». Цілеспрямовано заангажоване навчання мусило виконувати советизуючу функцію; учителі, уся література були просякнуті комуністичними догмами. Від 1920-х рр. і надалі школа виконувала дане суспільне замовлення тоталітарної держави. Большевицька освітня система в УССРСР повинна була перетворювати людей на виробничий матеріал, який поступово повністю втратив би всякі ознаки індивідуальності, особливо це стосувалось українців-селян з їхнім традиціоналізмом [1, с. 91].

Адекватне трактування, обізнаність у проблематиці лікнепу 1920-1930-х рр. потрібні для сучасної України, адже цю кампанію країна-агресор Росія часто представляє як нібито позитивну заслугу Союзу, як турботу «старшого брата» про інтелектуальний рівень населення – у цьому періоді знаходиться коріння твердження, що «Ленін створив Україну». Так досі живе міф про «хороший» ССРСР. Такі наративи є вкрай шкідливі для української державності. Щоб не піддаватися на ворожу пропаганду, варто знати справжню суть лікнепівської політики, яка полягала в руслі заідеологізованої «культурної революції». Крім того, історичний досвід лікнепу дає відповіді на запитання, чи треба сучасній українській освіті російська мова й культура, чи містить це в собі небезпеки.

Бібліографічний список

1. Георгізов Г. Українське селянство доби непу: динаміка політичних настроїв та свідомості. Черкаси, 2016. 133 с.
2. Мовчан О. Ліквідація неписьменності (Лікнеп). *Енциклопедія сучасної України*. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=55470.
3. Рибалка І. Історія України: підруч. для студ. іст. фак. вузів. Ч. 2. Від поч. ХІХ ст. до лютого 1917 р. Харків, 1997. 480 с.

Яцик Романа,

студентка ІV курсу факультету будівництва та архітектури

Львівський національний університет природокористування

Науковий керівник: Ігор Баран, к.і.н., доцент кафедри гуманітарної освіти

НАРОДНІ ДОМИ «ПРОСВІТА» ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО ЖИТТЯ СЕЛА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

У непрості часи саме культура береже ідентичність народу, який хочуть пригнобити. Тому не дивно що наш віковичний ворог сьогодні цілеспрямовано нищить музеї, історичні пам'ятки, заклади культури та освіти.

В попередні століття саме культурні товариства були тим місцем, де не тільки зберігали національну ідентичність, а й визрівали ідеї визвольної боротьби. Коли українські землі були у складі Австро-Угорської імперії, а національні інтереси всіляко ущемлялися поляками, Народні доми стали центрами, де плекали українську культуру, мову, традиції. Збереження національної пам'яті було головною метою тогочасної української інтелігенції. Тому будівництво і функціонування мережі Народних домів сприяло розвитку національно-патріотичних і, зрештою, визвольних ідей [1].

Життя в селі часто вважають нелегким, бо майже всі його мешканці зайняті господарством, яке часом є виснажливим і трудомістким.

Самі ж селяни, на противагу містянам, вирізняються своєю простодушністю й більшим прагненням єднання з природою. Проте не варто виключати потребу в спілкуванні та якісному соціальному довкіллі, що є базовою для кожної людини.

Саме ці функції виконують сільські доми "Просвіти". Вони виступають центрами культурної активності, серед яких проведення виставок, концертів, театральних постановок, майстер-класів, навчальних програм, курсів та семінарів, що надає мешканцям доступ до нових знань і навичок, підвищуючи рівень освіти та культурного розвитку.

Народні доми сприяють формуванню громадського діалогу, обміну думками та ідеями, водночас розвиваючи громадянське суспільство в сільській місцевості.

Як приклад хочу навести Народний дім у селі Великі Дідушичі Стрийської ОТГ Стрийського району Львівської області, який я вважаю вдало консолідованим у соціальне життя громади, проте таким, який ще не повністю розкрив свій потенціал. У цьому дослідженні хочу виокремити ініціативи, які проводяться у "Просвіті" за сприяння завідувача й активній участі громадськості.

З початком повномасштабної війни Народний дім став потужним волонтерським центром, який підтримує мобілізованих мешканців амуніцією, продуктами, тут плетуть маскувальні сітки, підтримують військових та їх сім'ї. Як і раніше, проводяться театральні вистави, виступи, гуртки, на базі клубу також проводить катехизацію місцева парафія УГКЦ.

Розуміючи динамічність часу та сьогоденні виклики, не можу стверджувати, що громадське життя у Народному домі "Просвіта" села Великі Дідушичі є взірцем для інших громад, проте вважаю його дуже гідним прикладом того, як співпрацюючи з місцевою владою, можна змінювати світ довкола себе на краще.

Варто відзначити що і в усій області активно долучаються до різного роду завдань заклади культури, вони розуміють що повинні повинні максимально брати участь в обороні держави. Тобто, мають працювати на культурному фронті. . «Як армія, так і культура, освіта і всі заклади, кожна установа мають бути максимально корисними і робити все, щоб наблизити нашу перемогу» [2].

Керівництво ОДА постійно інформує, що кожному керівнику закладу культури доручили напрацювати плани роботи в умовах воєнного часу, представити, як відповідні колективи закладів культури можуть бути корисними армії не тільки волонтерством, а й як вони можуть підтримувати культурним продуктом Збройні Сили [3].

Бібліографічний список

1. Там плекали українську культуру. *Zaxid.net* : [вебсайт]. URL: https://zaxid.net/dovoyenni_narodni_domi_lvivshhini_foto_tsikavi_fakti_n1549002.
2. Боротьба повинна тривати і на культурному, освітньому, спортивному та фінансовому фронтах. *Львівська обласна державна адміністрація. Сайт. Новини* URL: https://old.loda.gov.ua/news?news_departments=9&id=66604
3. У Львівській ОВА розповіли, як працюють заклади культури Львівщини у воєнний час *Львівська обласна державна адміністрація. Сайт. Новини* URL: <https://old.loda.gov.ua/news?id=66678>

Фариняк Євгенія,
студентка II курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»
ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж ЛНУП»
Науковий керівник: Оріся Гурик,
спеціаліст вищої категорії

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІСТОРИЧНУ ПАМ'ЯТЬ

Проголошення незалежності та розбудова демократичної держави неможливі без відродження історичної пам'яті, національної свідомості та традицій. Історія дає численні приклади того, як у процесі становлення нової держави формувалася суспільний запит на конструювання національного історичного наративу, який поступово відбивався в національній свідомості. Історична пам'ять як складова національної свідомості та інтелектуально-духовної сфери життєдіяльності національної спільноти визначає часові і просторові межі та історико-культурні перспективи.

В Україні питаннями історичної пам'яті та політики пам'яті, впливу історичної політики на перебіг війни росії проти України обговорювалися такими науковцями, як: Н. Холодна, І. Ковальська Павелко.

Російсько-українська війна знову актуалізувала процес переосмислення історичної пам'яті українського народу, визначення важливості історичних зв'язків, переплетених у минулому, та ролі, яку ці події відіграли у формуванні національної ідентичності. Важливою амплітудою цього переосмислення стало визнання подій, які донедавна сприймалися в іншому контексті, через нову призму національної боротьби за незалежність. Наприклад, Голодомор 1932-1933 років та сталінський режим в Україні були переоцінені як спроби пригноблення українців та придушення національної ідентичності. [1]

Збереження пам'яті про спротив російській агресії, документування та фіксація подій російсько-української війни є важливим завданням Інституту національної пам'яті. Війна в Україні призвела до створення низки пам'ятників та ініціатив, спрямованих на вшанування пам'яті загиблих воїнів. Ці меморіали

не просто увічнюють військові подвиги, а стають символами національної гордості та спільноти, об'єднуючи громадян під ідеєю солідарності.

Іншим важливим аспектом є громадянська активність та ініціатива, що розвинулися в умовах війни. Громадські організації та активісти присвячують свій час документуванню подій війни, збереженню пам'яті та документів, що сприяє збереженню та поширенню правдивої інформації про історію України.

Важливу роль у формуванні історичної пам'яті відіграють навчальні заклади. Освіта та культура відіграють важливу роль у формуванні історичної пам'яті. [2, с. 397-401] Навчальні заклади, бібліотеки, музеї, театри та інші заклади культури слугують майданчиками для поширення правдивої інформації про українську історію та події війни. Вони сприяють зміцненню національної ідентичності та підтримці національного суверенітету через формування свідомого громадянина.

Таким чином, російсько-українська війна дала можливість переосмислити історичну пам'ять, що має вирішальне значення для побудови майбутнього України. Вона демонструє зміну образів і сприйняття минулого, а також необхідність активної роботи з історичною пам'яттю як основою національної свідомості та ідентичності. Історична пам'ять – це форма колективної пам'яті, що являє собою сукупність процесів і результатів усвідомлення, збереження, відтворення та забуття соціокультурними групами соціального, культурного та історичного досвіду. Її формування є необхідним для розвитку української нації після війни.

Боротьба триває...Все буде Україна!

Бібліографічний список

1. Матвійчук А. Вплив російсько-української війни на історичну пам'ять українців. URL: <http://surl.li/tmlql>

2. Онуфрієнко Н., Матвійчук А. Питання концепції історичної пам'яті Німеччини: від країни «світового зла до країни миротворця». *Київські філософські студії – 2019*. Матеріали наукової конференції (м. Київ, 16-17 травня 2019 р.): тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019. – С.397-401

Павло Голубчак,

студент I курсу заочного відділення, Мз-11

ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж ЛНУП»

Науковий керівник: Сворак Любомир, спеціаліст вищої категорії

РАШИЗМ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПОДІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Події 24 лютого 2022 року повністю змінили світ і фактично зруйнували всю систему повоєнного устрою. Причиною таких докорінних змін стала відкрита агресія РФ проти нашої держави. Парадоксально проте однією з основ повномасштабного вторгнення стала нематеріальна а світоглядна причина – рашизм.

Відзначимо, що сьогодні алітерація «рашизм» (контамінація слів «Russia» («раша») та «фашизм») міцно входить у науковий дискурс. Як пояснює цей термін для західної аудиторії професор Єльського університету Тімоті Снайдер: «Рашизм» звучить як «фашизм», але з «р» замість «ф» на початку, що, грубо кажучи, означає «російський фашизм». Тому він пропонує писати його латиницею як ruscism, щоб зберегти для англomовного світу візуальну прив'язку до слів Russia та fascism [3, с. 144]. Варто підкреслити, що у цивілізаційному плані рашизм базується на ідеях «особливої цивілізаційної місії» росіян («асвабодітелів» російськомовних жителів України), «старшого братнього народу», великодержавного шовінізму, зверхності й нетерпимості до елементів культури інших народів; на відтворенні поведінкових патернів, успадкованих від Золотої Орди, тому росіян небезпідставно іменують «ордою». Прихильників ідеології рашизму зазвичай називають «рашистами», іноді – «ватниками». Це зазвичай малоосвічені й невиховані особи, для яких характерні ностальгія за «сильною рукою», рабський менталітет, ксенофобія, ненависть до всього неросійського, алкоголізм, трансляція цінностей ідеології «русского мира» [1, с. 176]. Саме такі ознаки прихильників рашизму, що

пропагується в рф як офіційна ідеологія стали основою для тисяч військових злочинів. Зокрема уже в перший місяць війни стало зрозуміло, що рашисти за рівнем жорстокості та огидності здійснюваних військових злочинів вже перевершують нацистів. Гвалтування жінок і неповнолітніх дівчат, безглузді вбивства цивільних, танки, які розчавлюють легкові машини з біженцями, масове мародерство, яким вони вихваляються перед своїми рідними, бомбардування житлових кварталів і знищення цілих міст, знищення складів продовольства, насильницьке вивезення окупованого населення на територію росії...[2].

Зрозуміло, що поява нової антилюдяної ідеології стала об'єктом інтересу багатьох вітчизняних та іноземних дослідників, які змогли виділити основні риси рашизму сприймаючи її як єдину ідеологію. До них зараховують: антилібералізм, експансіонізм, реваншизм, некрофілію, геноцид, тероризм, етатизм, ксенофобію, євразійство, вождизм, богообраність російського народу, мобілізацію нації й держави проти ворогів, панування сили над правом тощо [3, с. 148-151].

Фактично можна констатувати, що «рашизм» – це різновид політичного режиму, а також радикальна авторитарна політична ідеологія, характерними ознаками якої є сильний культ особи, мілітаризм, тоталітаризм призначений для об'єднання земель через проведення гібридних війн або повної руйнації. Це ідея «русского міра», що полягає у знищенні інших цивілізацій з високо розвинутою культурою, їх підкоренні та асиміляції [4, с. 88].

Тобто, підводячи підсумок, можна констатувати, що основною причиною геноциду українців на окупованих територіях, численних військових злочинів виступає ідеологія рашизму яка насаджувалася в російському соціумі протягом десятиліть. Саме це сформувало у більшості солдатів рф відчуття обраності та всюдозволеності на окупованих територіях, адже основна ідея яка впливає із расизму проста – усі ті народи, чия цивілізація є хоча б трохи більш розвинута, повинні бути знищені. Таке трактування впливу ідеології на події російсько-української війни змушує науковців та політичні еліти звернути

особливу увагу на вироблення дієвих методів протидії російським нарративам, які доволі часто стають основою для появи «п'ятої колони» в українському соціумі.

Бібліографічний список

1. Дем'яненко Б. Л., Дем'яненко В. М. Російська військова агресія проти України 2014–2022 рр.: політичні та побутові неологізми називання агресора. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2022. №9. С. 173–194. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265459>
2. Рашизм – огидна суміш тоталітарних ідеологій. *Український погляд* : [вебсайт]. URL: <https://ukrpohliad.org/analytics/rashyzm-ogydna-sumish-totalitarnyh-ideologij.html>
3. Требін М. Звичайний рашизм: загальна характеристика. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2023, №4(55). URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.55.268740>
4. Хан Є. Рашизм як політична ідеологія та соціальна практика в сучасній Російській Федерації. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 51. С. 83–89. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-12>

Стець Василь,

студент II курсу економічного відділення

ВСП «Горохівський коледж ЛНУП»

Науковий керівник: Полігас Олена

викладач вищої кваліфікаційної категорії

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ, ДОСЯГНЕНЬ ТА НЕВДАЧ У КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ

24 лютого 2022 року розпочався новий розділ у багатовіковому протистоянні України та Росії. Повномасштабне вторгнення російських військ

на територію суверенної України стало кульмінацією тривалого гібридного конфлікту, що розпочався у 2014 році з анексії Криму та розпалювання війни на Донбасі. Цей акт агресії поставив перед Україною та зокрема світом безпрецедентні виклики, водночас відкривши перед Україною нові сторінки героїчного опору та боротьби за свободу.

Історичний контекст: Століттями український народ боровся за право на самовизначення, протистоячи імперським амбіціям Росії. Українська культура, мова та ідентичність систематично пригнічувались, а спроби здобути незалежність жорстоко придушувались. Голодомор 1932-1933 років, штучно створений радянською владою, став одним з найтрагічніших епізодів української історії, забравши мільйони життів.

Попри всі випробування, український народ зберіг свою національну свідомість та прагнення до свободи. Розпад СРСР у 1991 році дав Україні шанс на побудову незалежної держави. Проте Росія так і не змогла змиритися з втратою контролю над Україною, розглядаючи її як частину своєї "сфери впливу".

Ця прихована напруга вибухнула у 2014 році, коли українці вийшли на Майдан Незалежності, протестуючи проти проросійського курсу тодішньої влади. Революція Гідності стала свідченням незламності українського народу та його прагнення до демократичних цінностей та європейського шляху розвитку. Росія, у відповідь на ці події, вдалася до військової агресії, анексувавши Крим і розпаливши війну на Донбасі. Війна на сході України, що тривала вісім років до повномасштабного вторгнення, забрала тисячі життів та призвела до масштабної гуманітарної кризи.

Повномасштабне вторгнення Росії поставило перед Україною низку критичних викликів:

- Україна змушена протистояти одній з найбільших армій світу, захищаючи свою територіальну цілісність та суверенітет.
- Війна спричинила масові руйнування інфраструктури, внутрішнє та зовнішнє переміщення мільйонів людей і гуманітарну кризу.

- Війна завдала нищівного удару по українській економіці, зруйнувавши підприємства, порушивши ланцюги постачання та спричинивши масове безробіття.

- Росія активно використовує пропаганду та дезінформацію, намагаючись виправдати свою агресію та підірвати довіру до України.

Стійкість, єдність, міжнародна підтримка, попри всі труднощі, український народ демонструє неймовірну силу в боротьбі з агресором. Збройні Сили України, разом із добровольчими формуваннями, чинять героїчний опір російській армії. Українське суспільство об'єдналося у волонтерському русі, надаючи допомогу військовим та постраждалим від війни. Протягом мого навчання у Горохівському коледжі було створено Волонтерський центр «Твори добро» та Студентський волонтерський центр «В єдності сила». З початку повномасштабного вторгнення викладачі та студенти беруть активну участь в його розвитку та допомозі Збройним Силам України.

Важливим досягненням України є також консолідація міжнародної підтримки. Країни Заходу надають Україні військову, фінансову і гуманітарну допомогу, запроваджують санкції проти Росії та ізолюють її на міжнародній арені.

Війна також виявила низку проблем, з якими зіткнулася Україна, в роки російського впливу. Внутрішні проблеми послабили українські державні інституції, що ускладнює процес реформ і відбудови країни. Україна сильно залежить від міжнародної допомоги, що ставить питання про її довгострокову економічну та політичну стабільність.

Отже, боротьба за майбутнє. Російсько-українська війна – це не лише боротьба за територію, а й боротьба за цінності. Україна відстоює своє право на свободу, демократію та європейський вибір, протистоячи авторитаризму та імперським амбіціям Росії. Ця війна матиме довгострокові наслідки не лише для України, а й для всієї Європи та світового порядку.

Україна вже досягла значних успіхів у протистоянні агресії, але шлях до перемоги ще довгий і складний. Для успішного подолання викликів війни та

побудови успішної держави Україні необхідно вирішити низку внутрішніх проблем, зміцнити інституції та забезпечити економічну стабільність.

Бібліографічний список

1. Забужко О. Літопис самовидців: дев'ять місяців українського спротиву. Київ : Комора, 2014. 312 с.
2. Центр аналізу міжнародної безпеки. "Стратегічні зовнішньополітичні цілі Росії щодо США, ЄС, Китаю та партнерських держав України (Польщі, Балтійські країни)". URL: [<https://analytics.intsecurity.org/russia-foreign-policy-goals/>]
3. "Весь світ карає Росію санкціями. Ось їх повний список (Оновлюється)". *Forbes.ua*. 2022. 28 лютого. URL: <https://forbes.ua/inside/ves-svit-karae-rosiyu-sanktsiyam-os-ikh-povniy-spisok-onovlyuetsya-28022022-4001>.
4. Європейська Комісія. (2024, 8 травня). "Санкції ЄС проти Росії у зв'язку з вторгненням в Україну [EU sanctions against Russia following invasion of Ukraine]". URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_uk.
5. U.S. Department of State. (n.d.). "U.S. Security Cooperation with Ukraine". URL: <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/>.
6. Волонтерський рух "Твори добро". URL: <https://www.facebook.com/groups/1034412494150106>.

*Дудка Максим,
студент I курсу економічного відділення
ВСП "Горохівський фаховий коледж ЛНУП"*

*Науковий керівник: Марія Здинюк,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист*

ВАЛЕНТИН МОРОЗ: СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Валентин Мороз – один із найвідоміших українських дисидентів, учасників українського національного руху другої половини ХХ століття. Він був прихильником виходу України із складу Радянського Союзу, ідеї українського націоналізму. Він став символом національного руху на міжнародній арені.

Як для простого сільського хлопця, у житті В.Мороза було два шляхи: працювати в колгоспі або йти вчитися. Він обрав друге. Після закінчення історичного факультету Львівського університету хотів вступити до аспірантури, але його не прийняли через незадовільну оцінку з історії КПРС. Довелося вступати на заочне відділення. Паралельно працював завучем і вчителем сільської школи, з 1964 року – викладачем Луцького, потім Івано-Франківського педінститутів, підготував кандидатську дисертацію, яку не встиг захистити через арешт. Під час навчання зійшовся з українським колом дисидентів, зокрема – з Михайлом Горинем, почав поширювати самвидав – статті Михайла Грушевського, документи Центральної Ради, памфлет Євгена Сверстюка «З приводу процесу над Погружальським» [3].

Заарештований був у вересні 1965, засуджений за ст. 62 КК УРСР (антирадянська агітація і пропаганда) до 4 р. таборів, що свідчить про те, що він був великою загрозою радянському режиму. Карався в таборі ЖХ-385-17-А в Мордовії, звідки в самвидав виходить його "Репортаж із заповідника імені Берія". Валентин вважав, що шістдесяті роки були роками першої хвилі

українського відродження після довгої зими сталінізму, мовляв, революцією поетів [2].

Вийшовши 1969 на волю, написав есе "Серед снігів" з аналізом поневолення людини в умовах комуністичної диктатури, "Хроніка опору" про нищення української культурної спадщини, "Мойсей і Датан", які також поширилися в "самвидаві". Став одним із провідних авторів "Українського вісника" (вип. 1–6. 1970–72).

Другий арешт Валентина Мороза, брутальність влади на закритому судовому процесі, де свідки В. Чорновіл, І. Дзюба, Б. Антоненко-Давидович з протесту відмовилися свідчити, нарешті – незвично жорстокий вирок (14 років) за тією самою ст. 62, ч. 2 Карного кодексу УРСР, навіть ще більше спопуляризували його особу. Біля радянських посольств і консульств у США й Канаді відбулися демонстрації. Протягом років еміграційна преса друкувала його матеріали, на яких виховували молодь і які допомогли поширити на Заході ідею про порушення прав людини в СРСР [2].

Автор понад 30 книг і до двох тисяч статей. Праці Мороза друкувались англійською, французькою, німецькою та іншими мовами. У поезії митця яскраво виражений національний характер і націленість на сучасність, на передачу драматизму людського життя у наш час. Варто прислухатись до слів поета, славного гетьмана нашої поезії.

Сонячна червінь, важка чорнота твої барви
вигнуті вії летючих тополь твоя пісня
сплетені берла трирогих богів твої знаки
сивого степу нічне шепотіння молитва
сонячний присок на синьому небі – знамено (Зі збірки «Прелюд»
«Україна»)

Валентин Якович Мороз любив слово, літературу, про що переконливо засвідчують його поетичні твори: пристрасні, мелодійні та багатогранні. У віршах – його душа. Загалом, життя Валентина Мороза було дуже насиченим, в його житті було багато арештів, судових процесів, знайомств з значними

постатями української інтелігенції. Наприкінці перебудови В.Мороз повернувся на Батьківщину і в січні 1991 оселився у Львові. З 1991 по 1993 працював професором, завідувачем кафедри українознавства в Українському поліграфічному інституті. З 1993 – професором кафедри українознавства Львівського інституту фізкультури, викладач політології Львівської філії Української академії державного управління при Президентові України. Життєва позиція Валентина Яковича Мороза була незламно-принциповою, гідною і повчальною, чесною і завжди відкритою. Валентин Мороз – історія України, побачена українськими очима.

Бібліографічний список

1. Мороз Валентин Якович. *Дисидентський рух в Україні*. URL: <https://museum.khpg.org/1113917542>

2. Мороз Валентин Якович. *Електронна бібліотека | Інститут історії України*. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Moroz_Val

3. 1936 – народився Валентин Мороз, історик і дисидент. *Український інститут національної пам'яті*. URL: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/kviten/15/1936-narodyvsya-valentyn-moroz-istoryk-i-dysydent>

***АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ***

*Юлія Артисюк, студентка I курсу
спеціальність «Технології захисту навколишнього середовища»
Львівський національний університет природокористування.*

*Науковий керівник Людмила Даниленко,
кандидат філологічних наук, в.о.доцента кафедри гуманітарної освіти*

КОСТЕЛ СВЯТОГО МАРКА У ВАРЯЖІ – МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ

Минуле нації існує не тільки у спогадах людей та історичних документах, а й в архітектурі. Старі будівлі навіть у занедбаному стані зберігають пам'ять.

У гуманітарних науках багато уваги надається такому поняттю, як місце пам'яті. Німецька культурологиня Аляйда Ассман зауважила: «Пам'ятне місце – це те, що залишається від того, що більше не існує. Аби продовжуватися й зберігати своє значення, історія має оповідатися, тож оповідь заміняє втрачене середовище» [1, с. 328]. Ми маємо говорити про особливі місця, пов'язані з нашою історією, щоб продовжувати їхнє життя.

На території Галичини про давнину нагадують палаци, храми, промислові будівлі. Якщо в містах їх намагаються зберегти, реставруючи і охороняючи, то в невеликих селах все перетворюється на руїни. Але ці споруди ще багато можуть розповісти.

У селі Варяж Червоноградського району Львівської області височіє трьохсотлітній костел Святого Марка. Він поруйнований, але все ще захоплює красою. Історія споруди, як і людей, причетних до неї, досить цікава. Спроектував костел Войцех Ленартович – будівничий, добре відомий у Галичині в другій пол. XVII ст. Він створював оригінальні будівлі у стилі бароко. А магнат Марек Матчинський, який проживав на цій території, доклав

зусиль, щоб споруда була зведена. Польський шляхтич, політичний діяч, він зробив багато для розвитку краю. І хоча не мав дітей, не продовжив свій рід, однак пам'ять залишив добру. Як урядовець відстоював рівність між релігійними конфесіями – православними, греко-католиками, юдеями; здобув для населення право використовувати ліс. Усе це говорить про демократичність Матчинського. Також він витрачав свої кошти на розвиток освіти, у 1688 р. заклав колегіум піярів. Марек Матчинський мав кілька маєтків, які перейшли у спадок його родичам. Найяскравіша пам'ять про магната – чудовий костел Святого Марка.

Зведення костелу відбувалося у 1688–1693 рр. Для будівництва була обрана біла цегла. Світлі стіни додавали ландшафту святковості. Костел оригінальний архітектурним ансамблем. Казковими здаються дві бічні вежі, розміщені у два яруси та оздоблені пілястрами. Дахи дуже гарні, барокові. Помітно, що споруда, займаючи великий простір, мала розкішний вигляд. Поєднання стін, прибудов і надбудов створюють великий цегляний об'єм. Захоплюють вишуканістю складні фігурні куполи і фронтони, а також нава – верхня частина простору між зовнішньою стіною та поздовжньою аркадою. На ній помітні залишки стінопису. Костел неодноразово страждав від пожеж. Уперше це сталося в 1796 р. Тоді господар відновив його. Щоправда, дахи були зроблені дещо нижчими. У 1810 р. на стінах костелу з'явилися фрески. Їх створив художник Станіслав Строїнський. Фрески ще й зараз вражають стійкістю фарб. 1852 р. вогонь знищив увесь інтер'єр будівлі. Але тоді господарі все відновили, ще й оточили костел цегляним муром. У 1930 р. наступні власники добудували необарокові вежі. Відомо також, що в костелі був орган. У центральній частині будівлі до наших днів зберігся підвал. Там імовірно існує склеп, де поховані знатні люди, зокрема й Марек Матчинський. За переказами, до костелу веде підземний хід. У 1951 р. з приходом радянської влади костел опустів, поляки вивезли з нього все майно. За радянської колонізації споруду використовували як склад. У 1960 р. знищено південний

корпус, а в 1983 р. знято металевий настил даху. Таке недбальство призвело до нищення склепінь, крипти і розписів.

У ХХІ ст. костел пригнічений пусткою. Проте навіть у такому стані споруда вражає величчю, таємницями і, звичайно, нетлінною красою. Костел Святого Марка видно далеко на українських і польських землях. Ті, хто живуть поруч, бачать чудовий краєвид щодня. Ті, хто приїжджають з інших місць, дивуються красі. Публіцист Богдан Волошин написав про костел так: «Мені довелось побачити чимало забутих і покинутих місць на теренах Галичини. Але костел Святого Марка у Варяжі, його могутня постава, досі справляє незабутнє враження. Здається, що ця пам'ятка національного значення ще не здалася перед вітрами і негодою, ще сподівається на кращу долю» [2]. У 2021 р. костел увійшов до переліку дванадцяти архітектурних пам'яток Львівщини, які мали б відбудуватися за державні гроші в межах проєкту «Велика реставрація» [5]. Проте почалася велика війна. Поки йдуть великі бої, споруда охороняється державою. Костел Святого Марка належить до пам'яток української архітектури і внесений до реєстру пам'яток архітектури національного значення. Жителі Варяжа пишаються таким пам'ятним місцем. Про костел написано кілька віршів мешканцями села.

Бібліографічний список

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті; пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ : Ніка-Центр, 2014. 440 с.
2. Волошин Б. А що там у Варяжі? Костел Святого Марка продовжує руйнуватись... *Золота галицька провінція. Локальна історія*. 30 вересня 2021 URL: <http://surl.li/txuth>
3. Костел Св. Марка у с. Варяж, Червоноградського району, пам'ятка національного значення, охоронний номер 495. *Архітектурні пам'ятки району. Червоноградська районна військова адміністрація Львівської області*. URL: <http://surl.li/txutk>

4. Мартинів І. Пролітаючи над...: Костел Святого Марка у Варяжі. RISU. 07.02.2021.URL: <http://surl.li/txutp>
5. Осим Ю. У межах «Великої реставрації» на Львівщині відновлять 12 пам'яток. Перелік. *Львівський портал*. 19 травня 2021. URL: <http://surl.li/txuty>

Сень Станіслав

*студент I курсу факультету будівництва та архітектури
Львівський національний університету природокористування*

*Науковий керівник: Олена Дерпак,
кандидат філологічних наук., доцент
кафедри гуманітарної освіти*

ЯВИЩЕ «УКРАЇНГЛИШ» У СУЧАСНОМУ МОЛОДІЖНОМУ СЛЕНГОВОМУ МОВЛЕННІ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ ЛНУП)

Актуальність. Обрана тема є актуальною з огляду на потребу аналізу змін у мовленні студентів, виявлення ключових тенденцій у студентському соціолекті.

Ступінь досліджуваності проблеми. Тематика достатньо популярна серед учених, лінгвістів, авторів художньої літератури, серед деяких дослідників цієї теми можна згадати Лесю Ставицьку, М. Руденко, Т. Кондратюк та ін.

Мета і методи дослідження. Метою дослідження є проаналізувати явище «українглиш» та особливості функціонування сленгової і розмовної лексики у мовленні студентів Львівського національного університету природокористування. Під час роботи над цією темою було використано такі методи дослідження, як структурно-функціональний метод та пояснення.

Треба сказати, що в мовознавстві немає чіткого розрізнення жаргону і сленгу. Обидва ці терміни називають мову соціальної групи, учасники якої пов'язані спільними інтересами, віком, професією тощо.

Часто поняття сленг і жаргон ототожнюються, однак Т. Кондратюк пропонує трактувати сленг як ширше явище: загальнозрозумілий пласт нелітературної лексики і фразеології, однорідний за своїм складом, який має яскраво виражений емоційно-експресивний оцінний характер, натомість жаргон – це «розмовне, експресивно забарвлене мовлення окремих соціальних груп, об'єднаних за професійною, віковою кримінальністю або за ознакою інтересів.

На думку Лесі Ставицької, різниця між учнівським сленгом і жаргоном в тому, що перший є більш відкритою системою, а другий – напівзакритою. Іншими словами: жаргонізми не так добре зрозумілі людям, які не входять до конкретної соціальної групи. Розмовну лексику ми трактуємо у своєму дослідженні як нелітературні, загальноповсякденні слова, якими послуговуються в щоденному мовленні усі вікові і соціальні групи людей (в тому числі студенти).

Основними групами лексики в мовленні студентів ЛНУП є: нейтральна лексика (це слова, якими користуються в повсякденному житті всі носії мови, тобто *прийти, сказати, день, пари, заняття* тощо), сленгізми – це спосіб використання скорочень, неформальних слів або виразів для комунікації, популярний цей соціолект особливо серед молоді або в специфічних групах, та розмовна лексика – це особливий різновид мови, яким послуговуються мовці в щоденному житті.

Сленгову лексику за походженням можемо згрупувати так: найперше це запозичення (*чілити, бро, няшний* тощо) та слова, які утворені на ґрунті української мови (*вписуватися, зашквар, дружбан*).

Запозичення з англійської мови займають вагоме місце в мовленні студентів. Наприклад, слова *ізі, сорі* вимовляємо твердо, чітко, не так, як у англійській, а слово *го* зазнало додаткового спрощення (*го* замість *гоу*). Також маємо слова з більшим коефіцієнтом засвоєння, адже вони стали відмінюваними. Наприклад, слово *чілити* у реченні можна вживати по-різному

– я чілю, він чілить, вони чілять, ми чілили і т.д. Найменш помітна група – аббревіатури (ЛОЛ, ОМГ).

Явище українглиш – це «схрещення» українських слів та словосполучень з англійськими, тобто запозичення англізму не в чистому вигляді (як *лайфхак* чи *бекграунд*), а підлаштування його до морфологічної чи синтаксичної структури української мови. Це явище набирає обертів серед молоді останній рік, а може й 1,5 чіткої інтеграції ніхто не дає, оскільки це раптове явище в соціолекті молоді. Часто вживані сленгізми «українглиш» у мовленні студентів ЛНУП: *скролити, стартапити, хакнути, хейтити, чатитися, кікнути, тапнути, кенселитися* є надзвичайно популярні в мовленні студентів нашого університету. "Українглиш" є цікавим явищем мовної культури, яке відображає вплив англійської мови на українську мову.

Висновки. Численні англіцизми та «українглиш» – явище відносно нове, воно спричинене експансією американської попкультури, зокрема: фільмів, комп'ютерних ігор, соцмереж, ютуб-каналів та ін. Серед сленгових слів домінують запозичення з англійської (наприклад *go, сорі, ізі, чілити, ЛОЛ, фіксити, офнутися, хакнути*), натомість незначна кількість слів власне українського походження. При цьому треба сказати, що запозичень у мовленні студентів завжди було багато, оскільки вплив європейського середовища дуже сильний і постійний.

Бібліографічний список

1. Словник луцьких жаргонізмів і сленгізмів / упоряд. Аркушин Г. Л. Луцьк, 2011. 272 с.
2. Шульжук Н. Сленг як нелітературний пласт сучасної української лексики. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/822/1/Shulzhuk..pdf>

Герасимчук Любов

студентка I курсу факультету будівництва та архітектури

Львівський національний університет природокористування

Науковий керівник: Олена Дерпак, кандидат філологічних наук, доцент

кафедри гуманітарної освіти

ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБРАЗУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКОМУ ВУЛИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

Дуже часто вуличні автори-художники прагнуть привернути увагу до важливих і актуальних проблем, вкладають своєрідний символізм та ідею в зображення. Шевченкова тема теж досить часто виражена в українському стрит-арт. Метою нашої роботи є дослідити найяскравіші втілення образу Шевченка у вуличній творчості України.

Найбільший у світі портрет Шевченка – на висотному будинку у Харкові. Портрет Кобзаря, намальований творчою групою Kailas-V на житловому сімнадцятиповерховому будинку, увійшов до Книги рекордів України. Загальна площа зображення склала понад 500 м кв (висота малюнка склала 43 м, ширина – 12 м) [5].

Художник В. Стецькович створив портрет Т. Шевченка на вул. Миколайчука у Львові у 2014 р. Портрет Великого Кобзаря зображений у специфічному стилі, бо спосіб виконання малюнка здалеку нагадує вишивку хрестиком. Для того щоб отримати такий ефект, митці обрали будинок, де цегла викладена незвичним способом [3].

Під час Революції Гідності учасники не раз зверталися до творчості Тараса Шевченка для натхнення та уроків революційної боротьби. 10 лютого 2014 р. на фасаді будівлі за адресою Грушевського, 4 в Києві з'явилися півтораметрові графіті з зображенням трьох великих українських поетів – Івана Франка, Лесі Українки та Тараса Шевченка. Трилогію під назвою “Ікони революції” створив художник під псевдонімом #Sociopath. «Вогонь запеклих не

пече» – фраза, що написана під портретом Шевченка – це цитата з поеми «Гамалія», яка розповідає про морський похід отамана Гамалії з козаками в Стамбул для визволення з неволі своїх побратимів. Сам портрет виконано в бандерівській чорно-червоній стилістиці, обличчя Т. Шевченка наполовину закрито банданою, а по обидва боки художник зобразив перехрещені коктейлі Молотова [2].

Мурал Тараса Шевченка в стилі «THE BEATLES» у Львові намалював художник Андрій Буняк у жовтні 2021 р. «Зображення чоловіків на пішохідному переході відсилає до нас до відомої фотографії учасників групи «The Beatles» — поп-ікон минулого століття. Водночас силуети нагадують образ Тараса Григоровича Шевченка, одітого в кожух, військову форму, чорне пальто. Так його зображають, аби передати журбу. Хоча, згідно з історичними даними, викладеними на курсі Орисі Демської, Тарас Шевченко був веселим і комунікабельним, душею компанії, а «мучеником» його зробив Радянський союз», — каже про мурал сам автор [7].

Найвідомішим у Дніпрі є графіті «М'язистий Кобзар» – Шевченко з голим торсом намальований на тлі українського прапора і національного орнаменту. Автор роботи – вуличний художник Валерій Лагутенко. За задумом, традиційний портрет Шевченка в поєднанні з м'язистим тілом повинен справляти враження могутності й сили [8].

Одним із лідерів за різноманітністю трактування образу Шевченка є відомий київський художник, цьогорічний лауреат Шевченківської премії, Андрій Єрмоленко. Найвідоміша з його картин – «Шевченко-Супермен» [9].

У листопаді 2022 р. з'явився мурал з Кобзарем, суголосний з воєнною тематикою (автор – франківський митець Роман Бончук). На муралі – Тарас Шевченко у військовій формі, у руках – джавелін. Збоку цитата з поеми «Кавказ»: «Борітеся – поборете! Вам Бог помагає!» [1].

Легендарний вуличний художник з Франції С215 створив мурал у столиці. Паризький вуличний художник Крістіан Гюемі більше відомий як С215, під час поїздки Україною створив серію муралів у Бучі, Гостомелі та Києві на

зруйнованих будівлях. Одна з робіт (2022) була присвячена Тарасу Шевченку, який зображений на тлі міського пейзажу [4].

Ще один неординарний варіант вуличного мистецтва, присвяченого Шевченковій темі, - інсталяція стріт-арт митця Єжи Коноп'є до 200-річчя Т. Шевченка. Чотири найбільш яскраві та значущі цитати було зашифровано у QR-коди, розтиражовано на аркушах А4-го формату і розміщено в середмісті та деяких околицях Києва. Загальний тираж склав приблизно 888 копій [6].

Висновки:

1. Більшість митців зображують Шевченка у звичному образі, але є багато неординарних вуличних об'єктів, які руйнують стереотипи, роблять образ Шевченка сучасним, "своїм" для молодіжної аудиторії.

2. Незвичні образи Шевченка дозволяють подивитись на постать Кобзаря по-новому, відмовитися від стереотипних уявлень про митця, відкинути кліше, а з іншого боку, вони показують Шевченка актуальним для сьогодення і близьким по духу кожному з нас.

Бібліографічний список

1. Будинок на вулиці Коновальця тепер з Шевченком. Івано-Франківськ. 2023 [URL:https://if.informator.ua/2022/11/16/budynok-na-vulyczi-konovalczya-teper-z-shevchenkom/amp/](https://if.informator.ua/2022/11/16/budynok-na-vulyczi-konovalczya-teper-z-shevchenkom/amp/)
2. Вогонь запеклих не пече! Час. 2014 [URL:https://chas.cv.ua/culture/16232-vogon-zapeklih-ne-peche.html](https://chas.cv.ua/culture/16232-vogon-zapeklih-ne-peche.html)

3. Климюк І. Стріт-арт у Львові. *Львів відкритий для світу*. 2023. URL: <https://lviv.travel/ua/news/strit-art-u-lvovi>
4. Легендарний вуличний художник з Франції С215 створив мурали у столиці та під Києвом. *Вечірній Київ*. 2023. URL : <https://vechirniy.kyiv.ua/news/77015/>
5. Найбільший у світі портрет Шевченка – на висотному будинку у Харкові. 2014. URL: <https://svitdovkola.org/um3/media17>
6. Райтер зашифрував Шевченка у QR-коди і розмістив на вулицях. Волинь Post. 2014 URL:<https://www.volynpost.com/news/37951-rajter-zashyfruvav-shevchenka-u-qr-kody-i-rozmistyv-na-vulyciyah-foto>
7. У Львові з'явився мурал Тараса Шевченка в стилі «The Beatles». *Твоє місто*. 2021. URL: https://tvoemisto.tv/news/u_lvovi_zyavyvsya_mural_tarasa_shevchenka_v_styli_the_beatles_foto_123948.html
8. Україна в графіті: м'язистий Кобзар, поети в лімузині і "рекордний" Гагарін. Сьогодні. 2015 URL:<https://lifestyle.segodnya.ua/ua/lifestyle/fun/ukraina-v-graffiti-kakie-syuzhety-v-chesti-u-volnyh-hudozhnikov-641856.html>
9. Український художник Андрій Єрмоленко зробив Шевченка модним брендом. *Газета*. 2017. URL:<https://gazeta.net.ua/person/16414.html>

*Назарук Ольга,
студентка III курсу факультету будівництва та архітектури
Львівський національний університет природокористування
Науковий керівник: Анжела Куза, к. філол. н.,
доцент кафедри гуманітарної освіти*

ТРАНСФОРМАЦІЇ У СПРИЙНЯТТІ ОБРАЗУ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ: ВІД ІДЕАЛІЗАЦІЇ ДО ЖИВОГО СИМВОЛУ СУЧАСНОСТІ

Події сучасного життя і боротьби українського народу, зокрема Революція Гідності та російсько-українська війна, формують нове суспільне сприйняття образу Великого Кобзаря.

На думку видатних діячів сучасної української культури, він створив ті духовні основи, на яких і досі тримається наша країна, однак нам потрібен не Шевченко-пам'ятник, а «живий Шевченко» [1-3]. Сьогодні творчий спадок нашого національного генія набуває нового звучання, що відображає дух сучасної боротьби і рішучість відстоювати свої права та гідність.

Поезія Т. Шевченка відіграла надзвичайно важливу роль під час Революції Гідності. «Борітеся – поборете! Вам Бог помагає!» - уривок з поеми «Кавказ» тепер звучить голосом навічно 20-річного Сергія Нігояна, першого з Небесної Сотні, якого застрелили близько шостої ранку 22 січня. Образ Шевченка об'єднував українців у творчості та боротьбі: на Майдані Незалежності у березні 2014 Володимир Заєць охоче давав молоток та різак у руки усім охочим, і таким чином встановлювався новий рекорд України, адже було створено дерев'яну двометрову скульптуру Тараса Шевченка [3].

Варто відзначити, що образ Великого Кобзаря набуває особливої актуальності, коли митці хочуть продемонструвати силу духу та єднання українців, організовуючи масові мистецькі проекти. Наприклад, 16 серпня 2014 року у селі Моринці відбувся перший фестиваль, який був присвячений Шевченку – «Ше.Фест». Один із найбільш відомих проєктів «Квантовий

стрибок Шевченка” у 2019 році створив ілюстратор Олександр Грехов. У ньому Кобзар постав в образах найвідоміших героїв світової попкультури, наприклад, Гаррі Поттера, Людини-павука, Дарта Вейдера та інших.

Коли російські диверсійні групи почали захоплювати українські міста у Донецькій та Луганській областях, Шевченко теж пішов на війну: добровольці писали рядки з його віршів на своїй зброї та бронжилетах. А коли розпочалося повномасштабне вторгнення агресора в нашу країну, на новітніх плакатах Шевченко постав як воїн світла із джавелінами і байрактарами [4].

Отже, у сприйнятті українським суспільством образу Тараса Шевченка відбулися певні трансформації: від ідеалізації до живого символу сучасності, який відображає дух боротьби, гідності та національного єднання. Шевченко як активний учасник ключових історичних подій та гідне вшанування його творчої спадщини сучасними українцями – це свідчення невмирущості духу Великого Кобзаря в національному інформаційному просторі України.

Бібліографічний список

1. Безп’ятчук Ж. Нам потрібен не Шевченко-пам’ятник, а «живий Шевченко». *Радіо Свобода*. 27 лютого 2014 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25278602.html> (дата звернення: 20.02.2024)

2. Гордійчук М. Культ Тараса Шевченка і війна. 9 березня 2022 р. *Історична правда*. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2022/03/9/161040/> (дата звернення: 20.02.2024)

3. Твердохліб Г. Тарас Шевченко вже понад півстоліття "розповідає" у Вашингтоні про російську імперіалістичну тиранію. *Голос Америки*. 9 березня 2023 р. URL: <https://www.holosameryky.com/a/taras-shevchenko-i-rosijska-tyrania/6997683.html> (дата звернення: 20.02.2024)

4. Чернінька О. Тарас Шевченко: як Кобзар веде українців у бій. *Еспресо*. 9 березня 2023 р. URL: <https://espresso.tv/taras-shevchenko-yak-kobzar-vede-ukraintsiv-u-biy> (дата звернення: 20.02.2024)

Карпин Любов,
здобувачка освіти I курсу
спеціальності «Комп'ютерні науки»
ВСП «Стрийський фаховий коледж Львівського НУП»
Науковий керівник: Марія Суділовська,
кандидат педагогічних наук,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист, викладач історії України

СУРЖИК ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

«Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову»

Ліна Костенко

Суржиком здавна в Україні називали мішанину зерна – жита, пшениці, ячменю, вівса, а також борошно з такого зерна. Сьогодні словом «суржик» прийнято називати мову, в якій штучно об'єднані без дотримання літературних норм елементи різних мов.

Для українського народу, який упродовж століть відстоював право на визнання, – мова не просто засіб спілкування, а найголовніша форма ідентифікації.

Українська мова зазнавала впливу багатьох інших мов: польської, турецької, німецької тощо. Але найбільшого впливу завдала російська мова. Заміна величезної кількості українських слів російськими, призвела до суттєвого порушення мовного коду нації. Такого глибокого і всепроникаючого впливу, якого зазнала українська мова з боку російської – немає ніде у світі.

Від самого початку колонізації України Росією, почалася і мовна експансія, яка століттями сприяла поступовій девальвації української мови. Російська була мовою держави: бюрократичної машини, школи, церкви, армії. Натомість українська витіснялась доти, допоки не стала «мужицькою мовою». Звичним явищем стало засмічення української мови русизмами.

Про суржик у 1904 році писав Зеєв Жаботинський: «Був нещодавно на Дніпрі і в дорозі, подорожуючи у вагоні третьої класи, прислухався до розмови тамтешнього простолюдю. Мене вразила їхня говірка – явне зіпсуття, явна хвороба української мови. Коли вслуховувався в цей сором української мови, мені кортіло гукнути на цілий слов'янський світ: «Чому ви дозволяєте? Адже тут перед вашими очима стається збиток і згуба слов'янського добра!». Складний і буремний шлях України до створення власної незалежної держави супроводжувався боротьбою за очищення рідної мови. Проте це процес тривалий.

Проблема чистоти мови не зникла навіть із проголошенням незалежності України. Хоч із цього часу розпочався активний процес очищення власної історії від імперської та радянської фальсифікацій, проте проблеми мовленнєвої культури залишилися. Робота над їх викоріненням триває і сьогодні.

За роки повномасштабного вторгнення росіян на територію України багато українців, безперечно, змінили свою думку щодо спілкування виключно українською мовою. У наш час, без сумніву, приємно чути і спостерігати, як наша мова міцніє і розвивається. Суржик зникає із нашого вжитку. Мовознавці з приємністю відзначають, що все більше українців через патріотичну позицію і ненависть до окупанта свідомо переходять на рідну мову, намагаються викоринити русизми із української мовленнєвої культури. Ми уникаємо використання мови агресора, який нищить усе українське. Оскільки мова – наш, без перебільшення, голос: голос предків, голос душі. Мова – це підвалини духовного життя нації, одна із невід'ємних складових її історичної пам'яті. Нам, українцям, упродовж століть доводилося боротися, страждати, вмирати за можливість спілкуватися рідним словом. Тому, мова – справді є «генетичним кодом нації».

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни, українська мова – зброя народу! Агресор вбиває не лише наших людей, нищить не лише наші міста і села, але й нівечить культуру, мистецтво, слово. Українська мова стає зброєю, захистом і символом нескореності. Сьогодні, в час воєнного лихоліття, наша

мова змінюється сама і змінює світ. Тепер у всіх на слуху слова українських стрілецьких пісень чи гасла на кшталт «Слава Україні! Героям слава!». На площах європейських міст люди виходять на акції з україномовними плакатами, чимало зарубіжних волонтерів і політиків стараються говорити українською слова підтримки нашому народу.

Від кожного з нас залежить чистота нашої мови, її значущість, її унікальність і неповторність.

Бібліографічний список

1. Клярська Г. Ю., Тарасенко О. Д., Суржик – проблема українського суспільства та мовлення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019 № 38 том 3. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_3/23.pdf
2. Масенко Л. Суржик як соціолінгвістичний феномен. URL : <https://www.ji.lviv.ua/n35texts/masenko-surzhyk.htm>
3. Суржик у мовленні українців. URL: <https://ukrgramota.kievpreklad.com.ua/surzhyk/>

Сюлковська Христина

здобувачка освіти II курсу,

спеціальність «Комп'ютерні науки»

ВСП «Стрийський фаховий коледж Львівського НУП»

Науковий керівник: Марія Суділовська, кандидат педагогічних наук,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист, викладач історії України

КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄДНУВАЛЬНИЙ ФАКТОР ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Вплив війни на українську культуру — одне з найбільш актуальних питань сучасності. Війна, яка триває на території України, не лише стала випробуванням для держави та її громадян, а й викликала значні зміни в культурному житті країни.

Ключову роль у формуванні національної ідентичності відіграє державна мова. Війна посилила значення української мови як символу національної єдності та опору. Мова об'єднує націю та стає засобом вираження національного духу. Історично українська мова зазнавала репресій, але сьогодні вона є фортецею, яка оберігає культурну спадщину та самобутність нації.

Надзвичайно важливу роль у часи війни відіграють мистецтво та література. Вони стають дзеркалом, яке відображає реальність, та полем для боротьби за душі та серця людей. Художники та письменники через свої твори документують події, виражають біль і надію, а також підтримують моральний дух нації.

Росія віками заперечувала ідентичність України та її право на цивілізоване життя. І сьогодні орда, яка увірвалася зі зброєю до нашої країни, нищить усе на своєму шляху. Страждають школи, лікарні, пам'ятки та архітектурні шедеври. Українські музеї зазнають обстрілів, їх розграбовують.

Безцінні експонати вивозяться ворогом як трофеї, трошаться російськими солдатами та горять у вогні. Те, що можна було побачити в період Другої світової, повторилося знову. Рашисти вбивають не лише українців, а й наше культурне та історичне надбання.

В умовах повномасштабної війни, розпочатої РФ проти України, за останніми даними зафіксовано 872 випадки знищення росіянами культурної спадщини українського народу. Окупанти повністю знищили або пошкодили щонайменше 279 об'єктів архітектури; 92 релігійні споруди, 255 пам'яток історії, архітектури та містобудування, 203 об'єкти історії, 18 об'єктів археології; 19 будівель та комплексів музеїв і заповідників. Окрім цього, під ворожі обстріли потрапили 33 будинки культури, театри, бібліотеки та інші об'єкти цінної історичної забудови. Це тільки частина того, що було втрачено під час вторгнення і невідомо, скільки буде знищено в майбутньому.

Музика також відіграє значну роль у відображенні війни. Пісні та музичні композиції стають формою об'єднання, протесту та підтримки, відображаючи дух часу та емоції людей. Музика є потужним інструментом, який дозволяє виражати солідарність та підтримувати моральний дух нації.

Війна принесла безліч викликів для української культури. Проте разом із викликами приходять і перемоги. Зростає міжнародна підтримка, поширюється інтерес до української культури, мови та історії. Війна в Україні стала своєрідним каталізатором культурних змін, які впливають на українську ідентичність. Мова, мистецтво та література відіграють ключову роль у цьому процесі, допомагаючи нації впоратися з викликами та зберегти свою унікальну культурну ідентичність. Вони є важливими інструментами, які дозволяють не тільки вижити в умовах конфлікту, а й об'єднати народ у спільній боротьбі та зміцнити національний дух, підтримуючи віру в перемогу.

Бібліографічний список

1. Смагіна А. Удар по культурі: 10 музеїв, які постраждали від російської агресії. URL: <https://rubryka.com/article/ukrainian-museums-destroyed-war/>

2. Шиян О. «Війна збагатить мистецтво» Як сучасні реалії впливають на культуру, традиції і творчість. *Zahid.net*. URL: https://zaxid.net/viyna_v_ukrayini_vpliv_na_kulturu_traditsiyi_tvorchist_n1555908

3. Як сфера культури підтримує Україну від початку війни. URL: <https://life.nv.ua/ukr/lifestyle/kulturniy-front-yak-sfera-kulturi-pidtrimuye-ukrajinu-pid-chas-viyni-50279187.html>

4. Український культурний фонд, Українська культура в умовах російської збройної агресії. URL: <https://cases.media/article/ukrayinska-kultura-v-umovakh-rosiiskoyi-zbroinoyi-agresiyi>

5. Якимов Я. Роль культури під час війни. URL: <https://marieclaire.ua/uk/lifestyle/rol-kulturi-pid-chas-vijni-interv-yu-z-ukrayinskoyu-hudozhnitseyu-ta-gromadskoyu-aktivistkoyu-viktoriyeyu-romanchuk>

*Павлюкевич Анастасія,
студентка II курсу,
спеціальність «Облік та оподаткування»
ВСП «Золочівський фаховий коледж ЛНУП»
Науковий керівник: Ірина Миколайчук,
викладач української мови та літератури*

УКРАЇНСЬКА АВТОРСЬКА ЛЕКСИКОГРАФІЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СЛОВНИКІВ

У період кінця 18 ст. – поч. 20 ст. в українській лексикографії спостерігаємо розквіт. З'являються перші граматики мови. У 19 ст. починається розвиток діалектології, тому активно видаються словники окремих діалектів. Продовжується робота над перекладними словниками. На цьому етапі зароджується авторська лексикографія. Розвиток письменницької лексикографії є одним із актуальних питань сучасного мовознавства в Україні.

«Мови письменника словник – словник, що подає лексико-фразеологічний склад творів певного письменника(всієї його творчості, кількох або одного з творів).»

Для аналізу було обрано основні українські словники мови письменника:

- 1) Словник мови Шевченка: В двох томах ;
- 2) Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка: У трьох томах ;
- 3) Словник мови поетичної збірки Івана Франка «Зів'яле листя» ;
- 4) Словник мови поетичної збірки « Мій Ізмарагд» : у двох частинах.

Проаналізувавши словники мови письменників, знаходимо у них спільні риси:

- реєстри словників охоплюють лексичний склад української мови певного періоду;
- словники не тільки розкривають багатство слова, а й визначають його семантико-стилістичні та фонетико-граматичні особливості;
- у словнику проаналізовано художні особливості творів письменників;
- словники фіксують фразеологічні одиниці;
- принцип укладання словників - алфавітний;
- гніздове групування у словниках відсутнє;
- за характером відомостей словники є філологічними;
- за кількістю репрезентованих авторів – монографічними;
- за обсягом матеріалу – часткові;
- за ключовою метою опису – пояснювальні;
- за кількістю мов – одномовні;
- за носієм інформації – оформлені поліграфічно.

Проте словники мови письменників мають між собою багато відмінних рис: від макроструктурного рівня, технічного оформлення, подання ілюстративного матеріалу до паспортизації.

Дослідивши наукову літературу, проаналізувавши словники мови письменників, робимо висновок, що українська авторська лексикографія

продовжує шлях свого розвитку, бачимо значний поступ. Наука поповнюється новими якісними працями, які стануть гідним прикладом для майбутніх поколінь лексикографів.

Бібліографічний список

1. Ващенко В. С. (ред.) Словник мови Шевченка. Київ : Наукова думка, 1964. Т. 1. 484 с.; Т. 2. 566 с.
2. Гливінська Л. К. Авторський словник в українській лексикографічній номенклатурі (типологічний аспект). URL: <http://journals.pan.pl/Content/83482/mainfile.pdf>. 2015.
3. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка: У 3 тт. / Відп. ред. М. А. Жовтобрюх. Харків, 1979
4. Терлак З. Словник мови поетичної збірки Івана Франка «Зів'яле листя». Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 393 с.
5. Терлак З. Словник мови поетичної збірки Івана Франка „Мій Ізмарагд”: У двох частинах. Львів: Апріорі, 2016. 424 с.
6. Українська мова: Енциклопедія. Київ : Українська енциклопедія / за ред. О. О. Тараненка, 2004. 824 с.

Погосян Єва

студентка II курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

ВСП «Золочівський фаховий коледж ЛНУП»

Науковий керівник: викладач Сенчак Наталія

ВПЛИВ ВІЙНИ НА МОВНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

Воєнні події в Україні вплинули на освіту й науку, зокрема на переосмислення самого змісту, перегляд старих і постановки сучасних проблем. Трансформація світосприйняття, світовідчуття «людей війни» спричинила усвідомленість ролі навколишнього світу, родини, аксіологічних імперативів загалом.

Українське мовознавство в сучасному світі стикається з численними викликами, серед яких особливе місце займають питання, пов'язані з впливом війни на мовну ситуацію в Україні.

Нинішня політична та соціокультурна ситуація, спричинена конфліктом, внесла значні зміни у мовну реальність країни. Розглянемо, як ці зміни вплинули на українське мовознавство та які питання вони поставили перед науковою спільнотою та суспільством в цілому.

Перш за все, важливо розглянути еволюцію мовної ситуації в зоні конфлікту, де мовна політика та взаємини між мовними спільнотами зазнали суттєвих змін.

Війна часто впливає на мовні пріоритети, спричиняючи зміни у вживанні мов, мовних практиках та ставленні до мови взагалі. Такі зміни вимагають глибокого аналізу з боку лінгвістів та дослідників мови, які мають розуміти та пояснювати динаміку мовних змін у контексті конфлікту.

Під час конфлікту виникає низка суттєвих змін у сприйнятті та використанні мови. Війна може спричинити зміни в мовній політиці країни, зокрема, у визнанні та підтримці офіційних мов, мовних прав національних меншин та встановленні мовних норм. Також вона впливає на статус різних мов у зоні конфлікту, що може призводити до підвищення або зниження їхнього престижу. Під час війни мовні практики в політичному дискурсі та громадському житті можуть змінюватися. Наприклад, може збільшуватися вживання військової термінології та загальний патріотичний настрій, що впливає на мовний реєстр та ставлення до мови. Війна може мати вплив на мовні норми та практики в освітній системі. Наприклад, може змінюватися білінгвальна політика, розподіл мовних ресурсів у навчальних закладах та впровадження спеціальних програм з мовного навчання для дітей, які постраждали від війни.

Війна також може впливати на ставлення до іноземних мов, зокрема, до мов країн-учасниць конфлікту. Це може відобразитися у зміні інтересів до вивчення цих мов, сприйнятті їхньої культури та зв'язку з міжнародним співробітництвом.

Другий ключовий аспект цього питання – це мовна ідентичність та конфлікт між мовами. В умовах війни актуалізується питання самоідентифікації через мову, вибору мовного коду у різних сферах життя та формування мовної політики, яка б враховувала потреби всіх мовних груп населення. Це ставить перед мовознавцями завдання розв'язання конфліктних ситуацій та пошуку способів сприяння мовному миротворенню.

Мовна ідентичність та конфлікт між мовами в контексті війни мають значний вплив на соціокультурну динаміку суспільства. Особливо актуальним стає питання самоідентифікації через мову, коли мова стає не лише засобом комунікації, а й ключовим елементом формування особистої та колективної ідентичності.

Умови війни часто сприяють посиленню етнічних та мовних ідентичностей, оскільки мова стає не лише засобом передачі інформації, але й символом самовираження та самореалізації. Люди можуть активніше прихилитися до мовної групи, яка відповідає їхнім етнічним чи національним ідентифікаційним параметрам.

Це може призводити до конфліктів між мовними групами, особливо якщо мовна політика не враховує інтереси всіх мовних спільнот або сприяє мовній дискримінації.

Змагання за статус мови в умовах війни може поглиблювати соціокультурні розбіжності та спричиняти напруженість у відносинах між мовними групами.

Для мовознавців та дослідників мови це ставить перед собою завдання розв'язання конфліктних ситуацій шляхом розуміння та підтримки різноманітності мовних культур, а також пошуку способів сприяння мовному миротворенню.

Вплив війни на мовну ситуацію в Україні – це складне та багатопланове питання, яке потребує уважного аналізу, досліджень та пошуку ефективних стратегій управління мовною реальністю в умовах конфлікту.

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ

Сень Станіслав,

студент I курсу факультету будівництва та архітектури

Маньора Юліана,

студентка I курсу факультету будівництва та архітектури

Львівський національний університет природокористування.

Науковий керівник Ігор Бегей,

доктор політологічних наук, професор,

в.о. завідувача кафедри гуманітарної освіти

МИРОСЛАВ ПОПОВИЧ. ФІЛОСОФІЯ СВОБОДИ

Попович Мирослав Володимирович (1930-2018). Український філософ, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки, доктор філософських наук, професор, педагог, фахівець у галузі культурології, логіки та методології науки, історії української культури, директор Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України (2001 – 2018). Перший голова Народного Руху України. Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2001) [1]. Кавалер орденів Ярослава Мудрого V ступеня, Свободи (посмертно) та французького ордена Почесного легіону.

Однією з провідних і наукових тем Мирослава Володимировича є тема свободи. Ідея свободи червоною ниткою проходить через його, на жаль, посмертно видану книжку «Філософія свободи» [5], в якій філософ наголошує: «Суттю проблеми людини є проблема свободи». Філософія Мирослава Поповича визначалася різноманітними аспектами, які варто розглянути:

- Національна свідомість та самоідентифікація: Попович підтримував ідею національної свідомості та самоідентифікації українців, вважаючи це ключовим для розвитку української культури та державності.
- Демократія та права людини: Він активно пропагував демократичні цінності та права людини, боровся за правову державу і додержання конституційних принципів.
- Національна самоцінність: Попович підтримував ідею національної самоцінності та прагнення до розвитку української мови, культури, науки та освіти.
- Європейська інтеграція України: Він підтримував європейську інтеграцію України та вбачав у ній шлях до сучасності, розвитку та успіху для країни.
- Боротьба з корупцією та бюрократією: Попович активно виступав проти корупції та бюрократії, вважаючи це однією з основних перешкод на шляху до розвитку країни.

Думки філософа:

1. Чи були готові суспільство і влада до незалежності тоді, 1991 року?

Думаю, не були. Ані суспільство, ані влада. В середовищі керівництва комуністичної партії, можливо, й обговорювалась така перспектива, як хід, що мусив би від'єднати українські процеси демократизації від російських. Це було очевидним. Бо тоді лякалися перспективи такого дуже радикального знесення старого режиму і, можливо, якихось переслідувань представників старої влади. Але суспільство завжди було налаштовано таким чином, що ідея незалежності могла легко проторувати собі дорогу [2].

2. Ми з вами сьогодні часто згадували Майдан. Скажіть, ми переможемо? Чи вже перемогли?

Я відповім просто. Усе, що відбувається сьогодні, нагадує мені досвід Чехословаччини й Польщі. Так, ми переможемо, тому що уже перемогли. Бо коли людина відчула смак свободи, вона уже не зможе жити по-іншому [3].

3.А якою ж має бути українська національна ідея, спроможна об'єднати все суспільство?

Як автор багатьох сторінок, де обговорювалась національна ідея, я б сказав, що мені це слово вже поперек горла стоїть. Я противник вислову «національна ідея» і прихильник словосполучення «національний проєкт». Бо проєкт мусить мати технологію, в проєкті має бути сказано, яким я повинен бачити село. Мене це особливо хвилює. Бо на моє глибоке переконання, Україна сьогодні мусить мати два пріоритети. Наука і село – це ті речі, де ми можемо вирватися вперед.

Публікації відомих людей у Facebook про значний внесок філософа:

"Україна втратила великого мислителя і одного зі своїх беззаперечних моральних авторитетів. Вічна пам'ять людині, яка дала нам приклад правди і свободи", - написав у Facebook президент Петро Порошенко.

"Якщо подивитись сьогодні з дистанції на життя цієї світлої людини, можна вже побачити, що ми були сучасниками справжнього європейського гуманіста. Бути сучасниками – це велика відповідальність. Це означає не зрадити надій і мрій таких людей", - пише у Facebook публіцист Віталій Портников.

"Філософ, великий українець. Він з однаковою легкістю і захопленням говорив про кулінарію і про складні речі. І завжди вболівав за все, що відбувається з Україною", - написала співачка і телеведуча Анжеліка Рудницька.

"Український учений, філософ, мислитель, енциклопедист. Такі люди, без перебільшення і без пафосу, народжуються дуже рідко. Я вдячний долі і своїй професії журналіста за те, що зміг, нехай лише раз, але попити чаю і поговорити з цим видатним мислителем", - висловився у Facebook журналіст Роман Чернишов [4].

А на завершення викладу основна порада від Мирослава Поповича – "Дбайте про свою гідність!"

Бібліографічний список

1. *Критика*. URL : <https://krytyka.com/ua/articles/sporozhnile-mistse-filosofa> (дата звернення: 01.06.2024)
2. Інтерв'ю Мирослава Поповича. Відповіді на три політичних питання від журналіста. URL : <https://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/myroslav-popovych-pobudova-vlady-za-yakoyi-lyudyna-mozhe-vidstoyaty-svoyu-gidnist-i-ye-kintsevoyu-metoyu-demokratiyi/> (дата звернення: 02.06.2024)
3. Попович М.В. Рациональність і виміри людського буття. Київ : Наукова думка, 1997. С. 224-251.
4. Попович М.В. Григорій Сковорода: філософія свободи. Київ : Майстерня Білецьких, 2007. С.47-65
5. Попович М.В. Філософія свободи. Харків. : Фоліо, 2018. С. 87-117.

Здобилак Володимир,

студент 1 курсу факультету механіки,

енергетики та інформаційних технологій

Львівський національний університет природокористування,

Науковий керівник: Андрій Копитко, кандидат історичних наук.,

доцент кафедри гуманітарної освіти

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ВЗАЄМООБУМОВЛЕНOSTІ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ СИСТЕМ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДОСЛІДНИЦІ О.В. КУКУРУЗ

Кукуруз Оксана Володимирівна – доктор політичних наук, старший науковий співробітник відділу правових проблем політології Інституту держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України досліджує проблеми політичної опозиції, формування парламентської коаліції, впливу виборчої системи на партійну систему, інституту звернень громадян, інституту наукового консультування органів публічної влади, стратегічні пріоритети міграційної політики, парламентської реформи, впливу політики на

правотворення та реалізацію права в Україні та Республіці Польща. Одним із напрямів її наукових пошуків є проблема взаємообумовленості політичної та правової систем, що є виявом наукових пошуків нового напрямку політичної науки – правової політології, про що і вестиметься мова в публікації.

Дослідниця справедливо відзначає про потребу комплексного вивчення політичної та правової систем, оскільки вони є взаємозалежні одна від одної та накладають відбиток на розвиток протилежної їй системи. Цим питанням вона спеціально приділяє увагу в публікаціях: 1) Взаємозумовленість політичної і правової системи: теоретико-методологічна основа [4]; 2) Конструювання політико-правової реальності: теорія, методологія, практика (в співавторстві з доктором політичних наук В.П. Горбатенком) [1]; 3) монографія «Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща» [3]; 4) Взаємодія політики і права: інформаційна складова [2]; 5) До проблеми дослідження взаємодії політики і права [5].

В одній зі своїх праць дослідниця відзначає теоретичний (уявний) та реальний виміри функціонування категорій «політична система» і «правова система». Перший з них презентує їх як сукупність певних (визначених дослідником) елементів, а другий – як такий, що відображає справжній стан справ у політичній і правовій сферах. Обидві категорії «надають дослідникам можливість вивчати політичну і правову реальність у цілісності, а дослідження взаємозумовленості цих двох систем становить методологічну основу для розкриття механізмів розвитку суспільства, дозволяє визначити закономірності функціонування політико-правової системи, передбачити ймовірні наслідки тих чи інших політичних рішень, правових актів» [4, с.21]. Аналіз такого взаємозв'язку політичної та правової систем вимагає міждисциплінарного та системного підходу, використання методів порівняння та моделювання [4, с.21-22].

Важливо відійти від розуміння політики як процесу боротьби за владу, бо воно забезпечує інтереси окремих осіб та груп (politics), і перейти до розуміння політики як стратегічної програми розвитку суспільства (policy), на чому наголошують науковці, політологи, юристи-теоретики. Причому до уваги брати не стільки формальний, як реальний вимір взаємодії політики та права [1, с.479]

Бібліографічний список

1. Горбатенко В.П., Кукуруз О.В. Конструювання політико-правової реальності: теорія, методологія, практика. *Правова держава*. 2021. Вип. 32. С.475-481.
2. Кукуруз О.В. Взаємодія політики і права: інформаційна складова. *Держава і право. Серія. Політичні науки*. 2018. Вип. 81. С.125-135.
3. Кукуруз О.В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща : монографія. НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; гол. ред. І. Подолін. Київ : Подолін І. В., 2020. 367 с.
4. Кукуруз О.В. Взаємозумовленість політичної і правової системи: теоретико-методологічна основа. *Держава і право. Серія. Політичні науки*. 2019. Вип. 84. С.14-24.
5. Кукуруз О.В. До проблеми дослідження взаємодії політики і права. *Держава і право. Серія. Політичні науки*. 2018. Вип. 79. С.46-58.

Пискір Назарій,

студент 1 курсу факультету механіки, енергетики та інформаційних технологій,

*Львівський національний університет природокористування,
Науковий керівник: Андрій Копитко, кандидат історичних наук,
доцент кафедри гуманітарної освіти*

ІДЕЇ ФІЛОСОФІЇ СВОБОДИ У ПОГЛЯДАХ М. ПОПОВИЧА

М. Попович критично поставився до розуміння природи свободи в добу Просвітництва, яка зводила її до суто пізнавальних аспектів. Популярна тоді формула «Свобода є пізнана необхідність» фактично нівелювала саму суть свободи, яка є більш багатовимірною, охоплюючи не тільки пізнавальний, але й

практичний (вольовий) і чуттєвий виміри [2, с.377]. Завдяки волі люди як живі створіння вивільняються від жорстких законів природи. Сама причинність постає в дусі поглядів І. Канта тільки як зв'язок явищ нашої свідомості [2, с.377, 378]. В європейській моделі розуміння свободи людина має бути наділена вибором та діяти за власною волею. Лише тоді вона може нести відповідальність за свої дії. Натомість у східній моделі свободи набагато більше враховуються зовнішні фактори і обставини, ніж власне самостійні дії людини. У східній моделі конформізм набагато більш важливіший, ніж власні зусилля та дії людини [2, с.378]. Водночас важливо при аналізі фактору свободи враховувати контекст історичної доби. Якщо в модерну та постмодерну епохи до уваги брали в Європі суб'єкт дії, то в античну чи середньовічну епохи враховували тільки те, чи робила це жива, активна або нежива, пасивна структура. У давню епоху в уявленнях людей домінували вищі, таємні сили, котрі керували як людиною, так і іншими структурами, причому останні були тільки пасивними, слухняними виконавцями їхньої волі та намірів [2, с.379].

Існує в розумінні М. Поповича тільки людина як цілісний суб'єкт. Поняття «персони» є штучна конструкція, але вона вводиться для того, щоб наділити Я окремою суб'єктністю, виокремивши її з загального соціального середовища, при чому наділяючи її свободою, правами, відповідальністю. Щодо людей як соціальних суб'єктів застосовувались закони і відповідні їм покарання за порушення, тоді як до людей як живих створінь застосовувались моральні оцінки, а за відступ від моральних норм застосовувались сором і покаєння [2, с.379-380]. Вхідження людини до різних соціальних спільнот надавало їй різних вимірів свободи та відповідальності. На переконання М. Поповича, це робило розмитими як поняття особистості, так і пов'язаними з ними понять свободи та відповідальності [2, с.380-381]. Таким чином, в історії людства існували різні типи та моделі свободи, і європейський варіант був тільки одним із них, його не варто механічно переносити на інші цивілізаційні та культурні координати, бо в такому разі неправильно розумітимемо історичний контекст свободи в тих чи інших регіонах світу в часі та просторі.

Не варто вдаватись до врахування дії жорстких причин при поясненні майбутнього того чи іншого суспільства. Адже таке майбутнє є результатом вільної творчості людей. «Не існує закономірностей, що визначають прийдешній стан суспільства, - він залежить від непередбачуваних знахідок і здобутків людського пізнання». Встановлення так званих жорстких закономірностей та історичної необхідності у розвитку суспільства неминуче ведуть до побудови тоталітарних конструкцій [1, с.397]. У відкритих системах, у тому числі в суспільстві, діє не необхідність, а вибір із декількох варіантів, що відповідає критерію самоорганізації таких систем [1, с.398]. Причому кожен пропонований нам варіант має підлягати критерію фальсифікації (здатності до спростування). Врешті тільки одна з версій залишиться доведеною та обґрунтованою [1, с.399]. На думку М. Поповича, максимальна відкритість соціальної системи досягається завдяки тому, що жоден з основних її вимірів не був підпорядкований і поглинений іншими, про що переконливо свідчить історія Європи. Це забезпечує відкритість у розумінні максимального обігу інформації та максимально ефективного самокерування. Не менш важливо забезпечити автономний статус та захист від поглинення іншими чинниками таких моментів, як можливість досягти і висловити істину, ефективність соціальних зусиль та комфортність духовного і матеріального життя [1, с.401].

Бібліографічний список

1. Попович М. Відкрите суспільство. *Попович М. Філософія свободи=Философия свободы*. Упоряд.: Л. Ф. Артюх, Н. Б. Вяткіна. Харків : Фоліо, 2018. С.397-401.
2. Попович М. Філософія свободи. *Попович М. Філософія свободи=Философия свободы*. Упоряд.: Л. Ф. Артюх, Н. Б. Вяткіна. Харків : Фоліо, 2018. С.377-381.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ВИКЛИКИ, ПЕРЕМОГИ, ПОРАЗКИ

Колб Юрій,

студент I курсу факультету будівництва та архітектури

Львівський національний університет природокористування

Науковий керівник: Олена Дерпак, кандидат філологічних наук,

доцент кафедри гуманітарної освіти

ГЕРОЇЧНИЙ ЧИН ОРЕСТА РИСЯ «ЗАЛІЗНЯКА» - МУЗИКАНТА, ВОЛОНТЕРА, ВОЇНА

Українська армія проходить випробування вогнем неймовірно жорстокої війни, на кону якої – життя українського народу, української держави. У цьому вогні твориться якісно нова армія, сформована з людей, незбагненна мужність і жертвність яких викликає подив, захоплення і повагу. Попри нездоланні обставини, нерівність сил, брак озброєння вони виходять на передову лінію, відстоюючи свою країну, громадян і родини. За кожним із цих героїв стоїть історія, яка надихає, вражає і навчає. Однією з таких є історія львів'янина Ореста Рися.

Орест навчався в ліцеї “Сихівський”, потім здобував освіту в “Автомобільно-дорожньому фаховому коледжі”, згодом – у Львівському національному аграрному університеті. Водночас він вирізнявся творчою і натхненою натурою: був багаторічним учасником хорової капели “Дударик”, любив грати на гітарі, мандрувати, дуже любив море і гори, займався альпінізмом і мріяв підкорити Еверест. Водночас з юнацьких років він відчував потяг до гартування витривалості, бойового і патріотичного духу, тож був членом молодіжних патріотичних товариств “Сокіл” та “Спадщина”, де здобував навички виживання, надання медичної допомоги тощо.

Навчаючись в університеті, Орест був активним учасником творчих колективів нашого закладу, хорової капели “Джерела Розточчя” та капели викладачів і студентів.

Не дивно, що з початком революційних подій на Майдані в 2013-2014 роках 18-річний хлопець попри загострення ситуації та реальну небезпеку не зміг залишатися осторонь. А коли росіяни анексували Крим він вирішив приєднатися до українського збройного добровольчого угруповання і так опинився в батальйоні “Карпатська січ”. Тож О. Рись на війні від початку – з 2014 р. і від своїх 18-ти. У перші роки війни він працював по Донецькій області – Водяне, Опитне, Піски, а в 2016 році потрапив у ДУК, 1-ша штурмова, до легендарного Да Вінчі, які охопили Авдіївський напрямок.

Попри службу Орест продовжував навчатися. У 2019 році він закінчив магістратуру на будівельному факультеті нашого університету. І далі вирішальну роль у його виборі життєвого шляху відіграло, як він сам визнавав, небажання бути призваним на строкову службу, яку вважав втраченим часом. Тож Орест піддався намовлянням свого побратима та найкращого друга Ярослава Матвіїва з позивним “Тигр” і вступив на навчання у львівську Академію сухопутних військ. Навчався на піхотинця. Також навчався на курсах лідерства за стандартами НАТО, на які обирали найкращих: конкурс складав 4-5 осіб на місце. Після їх завершення за розподілом Орест потрапив у 58-му бригаду. Паралельно, відчуваючи інтерес до юриспруденції, ще вступив на юридичний факультет, завершивши бакалаврат.

Повномасштабне вторгнення РФ застало Ореста на службі в Сумах. Його роту відправили в Чернігів, де вони приймали бої за Київську трасу. В умовах численної переваги ворога Орест як командир підрозділу мусив швидко приймати рішення, щоб ефективно протидіяти і зберегти особовий склад. За допомогою місцевих мешканців вони збирали інформацію, коригували діяльність артилерії та “Байрактарів”.

9 травня 2022 р. після боїв у Попасній Орест потрапив у госпіталь із травмою спини й коліна. Потім переніс операцію на коліні. Через місяць він

повернувся на фронт у Бахмут, де був куратором по дронах. Із тонкощами взаємодії з БПЛА Орест знайомився на спеціальних курсах. Отримавши сертифікат, повернувся в Бахмут, де став куратором аеророзвідки в батальйоні. Потім його перевели у 30-ту ОМБР імені князя Костянтина Острозького, заступником комроти з МПЗ.

Як командир він керувався принципом: цінувати людей – берегти особовий склад – та повсякчас навчатися. На війні це не лише про саморозвиток, а й про збільшення шансів на життя. Він примудряється поєднувати лідерські якості з дивовижною скромністю. Під час проходження служби отримав звання старшого лейтенанта.

Свій останній бій Орест зустрів наприкінці грудня 2023 р. на Бахмутському напрямку. Йому назавжди залишиться 28 років, десять з яких він віддав служінню рідній державі на полі бою. Але найбільшою шанобою його пам'яті від нас буде гідне життя, яке покаже, що жертва Ореста і тисяч українських героїв не є марною.

Бібліографічний список

1. “Я ніколи не хотів бути в армії, але знайшов тут себе”. Історія Ореста Рися – скаута, музиканта і воїна, який поліг за Україну на Бахмутському напрямку. *Новинарня*. 2024. 10 січня. URL: https://novynarnia.com/2024/01/10/orest-rys/?fbclid=IwAR385i8uVmiJ8FD0U4kYCwrLV3bPtMoZPG5zkn6EnCK1OL83Kti3UiPV_MM_aem_AesWYQHxjiJP1ovxQ6e4zd1hv9cjn5ynZxO8d89My6vMDfGmNP_VA2lwJv6FSi3QTzM

Соломія Лехів,
студентка I курсу факультету будівництва та архітектури Львівського
національного університету природокористування
Науковий керівник: Анжела Куза, к. філол. н.,
доцент кафедри гуманітарної освіти

ПАНТЕОН УКРАЇНСЬКИХ ГЕРОЇВ. ПАМ'ЯТІ РОСТИСЛАВА ТРОЦИШИНА

Сьогодні одним із важливих завдань гуманітарних досліджень є збереження пам'яті про новітніх українських героїв, які віддали своє життя за незалежність і територіальну цілісність нашої держави. До їхньої когорти за правом належить молодший сержант Ростислав Троцишин.

Ростислав народився в селі, що на Львівщині. Зростав у любові до України. Навчався в місцевій початковій школі, згодом продовжив навчання у Тур'янській ЗОШ. Після закінчення школи вступив до Львівського вищого професійного училища ресторанного сервісу і туризму, де здобув освіту за спеціальністю «Кухар-кондитер». Три роки працював у Львові за фахом. 17 квітня 2015 року підписав контракт на військову службу у Збройних силах України. Був учасником АТО на території Луганської області. Звільнившись із лав ЗСУ, у 2018 році повернувся до звичного життя, деякий час працював закордоном, згодом одружився, став татом.

Як тільки почалося повномасштабне вторгнення агресора в нашу країну, добровільно став на захист Батьківщини. Воював з березня 2022 року у складі 80-ї Галицької десантно-штурмової бригади. Був командиром 4-го зенітно-ракетного відділення зенітно-ракетного взводу 2-го десантно-штурмового батальйону. Загинув молодший сержант Ростислав Троцишин 6 липня 2023 року поблизу населеного пункту Часів Яр Бахмутського району Донецької області. У цей день Україна втратила відданого воїна, сім'я та родина – найкращого сина, люблячого чоловіка і тата, хорошого брата і друга.

За особисту мужність, відданість своїй державі, виявлені у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності України, за самовіддане виконання військового обов'язку нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно), медалями «Учасник бойових дій» та численними грамотами. Пам'ять про нього житиме вічно!

Грицевич Степан,

студент I курсу факультету будівництва та архітектури

Львівський національний університет природокористування

Науковий керівник: Олена Дерпак, кандидат філологічних наук,

доцент кафедри гуманітарної освіти

УВІКОВІЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ПОЛЕГЛОГО ЗАХИСНИКА УКРАЇНИ, ВИПУСКНИКА ФАКУЛЬТЕТУ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ ЛНУП ПЕТРА ЦИМБАЛЮКА

Петро Цимбалюк народився 1 січня 1978 року у Львові. Проживав у місті Дубляни, навчався у Дублянській загальноосвітній школі (1985-1995). У шкільні роки займався спортом, з дитинства любив риболовлю. Навчався у Львівському державному аграрному університеті за спеціальністю «Промислове та цивільне будівництво», а згодом отримав другу вищу освіту за спеціальністю "Менеджмент організацій". У 2000 році був призваний на військову строкову службу.

Був одружений, виховував трьох дітей. Трудовий шлях розпочав у ЗАТ «Технопарк ЛЗТА» майстром ремонтно-будівельних робіт. У складі різних будівельних фірм розробляв проектно-кошторисну документацію різних об'єктів: супермаркети «Арсен», Львівський стадіон «Арена-Львів», VIP-термінал Донецького аеропорту.

У період Революції Гідності працював у Туркменістані на будівництві аеропорту, тому не зміг бути її безпосереднім учасником. Та після вторгнення росії на територію України й анексії Криму він не допрацював встановлений термін, повернувся додому і пішов добровольцем в АТО. У березні 2015 р. підписав контракт із ЗСУ і брав участь в АТО в секторі «А» Луганської обл.

Після закінчення контракту зайнявся активною громадською діяльністю. Сприяв розвитку інфраструктури рідного міста, відстоював права побратимів у місцевій спільноті АТО. Був головою рибалок м. Дубляни. Надавав послуги технічного нагляду з будівництва як фізична особа – підприємець. Останнє місце праці – посада провідного інспектора відділу технагляду і проєктних робіт в управлінні капітального будівництва ЛОДА.

24 лютого 2022 р., після повномасштабного нападу росії, одним із перших звернувся у військкомат, щоб стати на захист Батьківщини. Був призваний в 24 ОМБР ім. Короля Данила і 26 лютого вже був на бойових позиціях у Луганській області. Брав участь у боях на Ізюмському напрямку, де 16.04.2022 року після тактичного оточення наших військ у районі населеного пункту Борова Харківської області брав активну участь у підготовці та виведенні підрозділу в м. Лисичанськ.

Потім скерований до м. Попасна Луганської обл., де тоді були одні з найзапекліших боїв на території України. Разом із побратимами тримав оборону в районі населених пунктів Золоте-Комишуваха на Луганщині. 22 травня 2022 р. загинув внаслідок важкого поранення в районі смт. Комишуваха Луганської обл. Похований на місцевому кладовищі в м. Дубляни [1].

Патріотизм, принциповість, доброзичливість та чітка життєва позиція – основні риси характеру П. Цимбалюка. Життєвого девізу «Хто, як не я» Петро чітко дотримувався до кінця своїх днів.

Герої України – це всі люди, які наближають нас до перемоги. Цимбалюк Петро – один з них, бо віддав найдорожче, що у нього було – власне життя.

З метою увіковічення пам'яті Героя до річниці його смерті, колектив факультету будівництва та архітектури Львівського національного університету

природокористування відкрив навчальну аудиторію, названу іменем Петра Цимбалюка [2].

Бібліографічний список

1. Вічна пам'ять Герою. *Дублянський опорний ліцей: офіційна сторінка у Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/share/p/XtD4nebdr1gZffzv/>
2. Відкриття аудиторії імені Петра Цимбалюка. *Львівський національний університет природокористування: офіційний сайт*. URL: <https://lnup.edu.ua/en/166-podii-konferentsii/5358-news230522p2#:~:text=>

Вовчук Антоніна,

студентка першого курсу факультету будівництва та архітектури

Львівський національний університет природокористування

Науковий керівник: Анжела Куза, кандидат філологічних наук,

доцент кафедри гуманітарної освіти

БОРОТЬБА ЗА КРИМСЬКОТАТАРСЬКУ МОВУ ЯК ЧИННИК ОПОРУ РОСІЙСЬКОМУ ОКУПАНТУ

Українці та кримські татари – два корінні народи України, які зараз ведуть спільну боротьбу з російським окупантом за право жити на своїх історичних землях та плекати й розвивати свою культуру і традиції. В історії наших народів багато спільного, зокрема спільний ворог, який вже тривалий час намагається знищити корінні народи нашої країни. Актуальність теми підсилюється тим фактом, що цього року виповнюється 80 років із часу депортації кримських татар, який здійснив комуністичний тоталітарний режим.

Процес формування кримськотатарського народу, як і більшості інших тюркських народів, розтягнувся на століття [4]. В етногенезі кримських татар брали участь багато племен і народностей, що населяли Крим, починаючи від давніх таврів, греків, хозарів, турків-сельджуків, печенігів і половців. Кримськотатарська мова формувалась до 14-15 ст. на основі кипчацьких (половецьких) мов у Криму. Однією з найдавніших пам'яток є Кодекс Куманікус, датований 1330 роком, в якому зібрані молитви, загадки і гімни 13-14 століть. Приблизно тоді ж, з приходом ісламу в Крим і до 1928 р. кримські татари використовували арабську графіку [8]. Після I Всекримської наукової конференції, починаючи з 1928 р., за основу була взята латинська графіка. З 1929 р. радянська влада почала замінювати арабську абетку латинською. Ця політика, що виходила з Москви, наштовхнулася на значний опір, особливо серед татар і населення Середньої Азії, однак зустріла схвалення з боку певної кількості представників мусульманської інтелігенції. Туреччина також прийняла латинську абетку, і культурну та психологічну єдність мусульманського світу не було порушено. Врешті, це не була російська азбука, нав'язана чужоземним загарбником... 1939 року латинську абетку замінено кирилицею, використання якої полегшувало русифікацію, спрощувало вивчення російської мови [6]. Таким чином окупанти здійснювали кроки до мовної та культурної асиміляції. Так звана «мовна реформа» супроводжувалась винищенням кримськотатарської інтелігенції.

Варварський акт – виселення всього кримськотатарського народу з Криму 18 травня 1944 р. – став завершальним етапом політики русифікації та асиміляції кримських татар в СРСР. Їх знищували не лише фізично (в 1944-1945 рр. загинуло 46% населення), а й духовно. У Криму після виселення кримських татар спалили всі книги, написані кримськотатарською мовою. У місцях заслання кримськотатарський народ майже 15 років був позбавлений права читати, писати, видавати та одержувати літературу рідною мовою. Метою керівників радянського уряду було зрусифікувати не лише кримськотатарський народ, але й його рідну землю – Крим. Тому на батьківщині кримських татар

робили все можливе, щоби ніщо не нагадувало про те, що тут колись жив і творив кримськотатарський народ.

Повернення кримських татар на історичну батьківщину стало можливим лише з 1989 року, завдяки боротьбі та зусиллям кримськотатарського національного руху. Становище кримськотатарської мови стало покращуватися, починаючи з 1990-х років. Знову з'явилися у Криму кримськотатарські видання, було знято низку фільмів кримськотатарською мовою. Станом на 2011 рік у Криму діяло 15 шкіл і 1 дошкільний навчальний заклад з кримськотатарською мовою викладання. 12 листопада 2015 року Верховна Рада України визнала депортацію кримських татар геноцидом і проголосила 18 травня Днем пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу.

Перспективи розвитку кримськотатарської мови за Незалежної України знівельовала окупація Криму росією у лютому 2014 року [1]. Переважна більшість кримських татар не прийняла російську окупаційну владу. Станом на 2023 р. не функціонувала жодна з кримськотатарських шкіл, яка була відкрита до окупації Криму. Навчанням забезпечені лише 5% кримських татар, 95% не мають можливості ходити в кримськотатарську школу. А вивчати кримськотатарську мову в російській школі не мають змоги 70% дітей. Така можливість надається лише 30%, і саме там, де громада виборює це право в певній школі [2]. Ще один напрям утисків – заборона говорити кримськотатарською мовою у державних установах. Наприклад, під час засідань у справі політв'язнів кримських татар постійно виводять із зали суду, свідчення кримськотатарською мовою прирівнюють до «порушення регламенту», у в'язницях окупанта забороняють спілкуватись рідною мовою. Окупаційна російська влада Криму придушує будь-які форми реалізації права кримськотатарського народу на мирні зібрання. Напередодні всіх пам'ятних дат і свят кримськотатарського народу активісти отримують "Застереження про неприпустимість порушення законів рф про екстремізм" [3].

Одним із способів розв'язання наявних проблем стало створення Національного корпусу кримськотатарської мови – онлайн-бази текстів кримськотатарською, що охоплює різні жанри та історичні епохи: від сучасних до літератури епохи Кримського ханства, кримськотатарського відродження та часів депортації. Ця база допоможе не лише дослідникам мови щодо розуміння оригінальних слів, архаїзмів, неологізмів, топонімів тощо, а й дозволить впроваджувати кримськотатарську мову в операційні системи та онлайн-перекладач [1; 5].

Свідченням добрих і близьких взаємин між українським та кримськотатарським народами є запозичення в нашій мові. Вважають, що українська мова має приблизно **4000 тюркізмів**, серед них і кримськотатарські. Наприклад, у рибальстві (ава, балик, пай, сал, сала, чагар, чекуша, чердак), у назвах садовини (айва, алича, баштан, гарбуз, ізюм, інжир, кавун, кизил, хурма), у тваринництві (ар'ян, далак, дарак, джигиря, катлама, качковал, кочкар, курпек, отара, сап'ян, чабан, ялак), у побуті (бардак, бармаки, товариш, буза, гердан, кава, шаровари). З них понад 50% – загальноживані: **гарбуз, килим, кишмиш, отара, туман, тютюн, штани, карий, казан** тощо. Решта – історизми. У нашій мові мирно співіснували як свої, так і запозичені з кримськотатарської слова, як-от українське "вівчар" і запозичене з кримськотатарської "чабан". А іноді запозичення витісняло українське слово: так, наприклад, слово "жереб'я" поступово було витіснене словом "лоша́" [8].

Отже, аби врятувати кримськотатарську мову, ми повинні висвітлювати її історію, привертати увагу до неї, за можливості вивчати та цікавитися нею, тому що Крим – це Україна, а кримські татари – наші брати, хоч би як російська пропаганда не намагалась спотворити це розуміння. Сьогодні активісти працюють, щоби підтримати роботу кримськотатарських медіа та організувати роботу наукових товариств, щоби сформувати інституції, які будуть центрами щодо вивчення питань кримськотатарської мови після перемоги над окупантами. І українці завжди допомагатимуть кримським татарам у

відстоюванні своєї національної ідентичності, бо це питання сьогодні одне з найважливіших і для нашого народу.

Бібліографічний список

1. Алієв А. На межі зникнення: як РФ знищує кримськотатарську мову і що робить Україна для її збереження. *Girim.news*. URL: <https://qirim.news/news/na-mezhi-znyknennia-yak-rf-znishue-krymskorararsku-a-ukraina-ii-berezhe> (дата звернення 29.04.2024)
2. В ОБСЄ розповіли про утиски кримських татар окупаційною владою. *Ukrinform.ua*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/2823130-v-obse-rozpovili-pro-utiski-krimskih-tatar-okupacijnou-vladou.html> (дата звернення 29.04.2024)
3. Дерев'яно А. Дискримінація: мовна ситуація в Криму після 7 років окупації. *Pristir.ua* URL: <https://www.prostir.ua/?news=dyskryminatsiya-movna-sytuatsiya-v-krymu-pislya-7-rokiv-okupatsiji> (дата звернення 29.04.2024)
4. Капранов Д. Хто такі кримські татари. *Youtube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YKkw9F7kdGU&ab_channel=%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%A2.%D0%93.%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0 (дата звернення 17.04.2024)
Кримськотатарська мова, нинішній стан, і де вивчати. *Drukarnia.com.ua*. URL: <https://drukarnia.com.ua/articles/krimskotatarska-mova-ninishnii-stand-i-de-vivchati-hKvfD> (дата звернення 29.04.2024)
5. Сеїтмуратова А. Політика русифікації та асиміляції кримських татар. *Vpered.wordpress.com*. URL: <https://vpered.wordpress.com/2014/09/18/seitmuratova-russification-of-tartars/> (дата звернення 29.04.2024)
6. Степаненко О. З історії кримськотатарської мови. *Islam.in.ua*. URL: <https://islam.in.ua/ua/istoriya/z-istoriyi-krymskotatarskoyi-movy> (дата звернення 28.04.2024)
7. Шагровська О. Українська мова має кримськотатарські слова. *Gazeta.ua*. URL: https://gazeta.ua/articles/istoriya-movi/_ukrayinska-mova-maye-krimskotatarski-slova/548214 (дата звернення 05.04.2024)

*Міщенко Вікторія,
студентка I курсу факультету будівництва та архітектури
Львівський національний університет природокористування
Науковий керівник: Анжела Куза, к. філол. н.,
доцент кафедри гуманітарної освіти*

МУЗИЧНІ ВПОДОБАННЯ УКРАЇНЦІВ ДО ТА ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Музика – один із важливих чинників формування національної свідомості. У час війни вона стає важливим засобом вираження національної ідентичності, спротиву та єдності, тому набуває актуальності висвітлення змін у музичних вподобаннях українців після початку повномасштабного вторгнення.

Із відновленням Незалежності нашої держави на початку 90-х років українська музична сфера почала активно розвиватися, однак зазнавала постійного тиску з боку російської культури через засоби інформаційного впливу, які активно впроваджувала рф. Важливим етапом зміни суспільних уподобань став період Революції Гідності, але найбільш визначальний і незворотний розлом стався після повномасштабного вторгнення рф у 2022 році [1; 2]. Ця подія кардинально вплинула на творчість багатьох артистів, а українські повстанські пісні минулого століття отримали нове життя.

Після 24 лютого 2022 року музичні вподобання українців зазнали значних змін: цей період наповнений подіями щодо відмежування від ворожої російської культури, зокрема і музичної. У моменти розпачу українська музика допомагала об'єднати людей, надихала на боротьбу. Пісні отримали нових, раніше невідомих «героїв», наприклад, безпілотник «Байрактар» чи собака Патрон. За основу для своїх пісень музиканти стали брати нові патріотичні гасла або ж вірші українських поетів, а тема війни проти російських окупантів

стала головною у творчості. По-справжньому сильне бажання відмовитися від музики ворожої держави спонукало багатьох українців, які раніше слухали російську музику, звернути увагу на своїх (часто забутих) виконавців та пробудило відчуття патріотизму та гордості за своє. І це призвело до зростання попиту на музику, яка відображає ці цінності. Знову стала модною «стара добра класика» – пісні гуртів «Скрябін», «Океан Ельзи», «Бумбокс», «Один в каное» тощо. Окрім того, зросли прослуховування таких гуртів, як «SadSvit», «The Unsleping», «Хейтспіч», «Паліндром», їхні треки почали поширювати і популяризувати на всіх платформах. Варто відзначити, що ті українські виконавці, які мали російськомовний репертуар, відмовляються від нього, або перекладають українською. Яскравим прикладом є гурт «Quest Pistols». Щоправда є винятки, наприклад, деякі старі пісні музиканти не хочуть перекладати, оскільки публіка їх любить, тому і співають [4]. Хоча, на нашу думку, від такої практики доцільно відмовитися раз і назавжди, бо російська – це мова окупанта, який вбиває, гвалтує та нищить.

Розглянемо ситуацію щодо самих слухачів. Нині найпопулярнішими з доступних стрімінгових аудіосервісів є Spotify, Apple Music та YouTube Music. Після початку повномасштабного вторгнення ці компанії прийняли рішення про закриття своїх офісів у рф. У 2021 році частка російськомовних композицій у щотижневих чартах українського YouTube становила 75%, лише 12,6% займала українська музика. Проте після повномасштабного вторгнення ситуація змінилася: понад 70% населення відмовилося від прослуховування ворожої музики. Українські пісні вже займають понад 60%, натомість російська музика – лише 16% [6]. Однак проблема все ще існує. І це наслідок російського інформаційного впливу, пропаганди та вкладених коштів. Наше завдання – усвідомити: чому частина українців не може відмовитися від культури, яку нав'язувала країна-окупант. Бурхливий розвиток якісного українського контенту, який розпочався у 90-ті роки зі здобуттям нашої Незалежності, на жаль, тривав недовго, бо Кремль налякала сама можливість відходу України від російського культурного простору. Кремлівська пропаганда запустила

нарратив про те, що "українська пісня – не формат" і, що "немає якісного українського контенту". І якщо хоч одна-дві українські пісні потрапляли в топи, то тільки тому, що вони якісно набагато перевершувати будь-який російський продукт. Окрім того, росія активно спрямовувала великі грошові потоки для розвитку її музичної культури та для купівлі українських ЗМІ, через що українським виконавцям було важко відстоювати свої права. Тож не варто звинувачувати тільки українське суспільство у рівні прослуховування музики ворожої держави, коли вона до війни на рівні "рекомендацій" домінувала скрізь (інтернет, ресторани, маршрутки) [5]. Протистояти цьому змогли не всі, тому тепер українську пісню доводиться повертати шляхом складного процесу усвідомлення нашої ідентичності, який, на жаль, мусимо проходити паралельно зі страшними воєнними випробуваннями.

Успіх наших співачок на Міжнародному пісенному конкурсі «Євробачення 2024» – це визнання високого рівня музичної культури України. Alyona Alyona та Jerry Heil чудово представили нашу країну та посіли третє місце. Їхній успіх влучно описала відома українська письменниця Оксана Забужко: «... При цій okazji гріх було б не нагадати, що тільки після того, як українські співаки позбавились опіки «лучших московських продюсерів», світ завважив, що ми дійсно «гарно співаємо» - що в нас гарні голоси, цікаві пісні, і взагалі цікава й сильна музична культура, раз ми щороку приїздимо на Євробачення з топовими номерами... Поки нашим шоубізом рулили кіркорови, нічого цього не було видно. Це ще один доказ, що 99 років тому Хвильовий мав абсолютну рацію, коли застерігав: «Від москви, від її стилів українська культура повинна втікати якомога швидше»...» [3].

Отже, після повномасштабного вторгнення українці змінили своє ставлення до російської музики, активно підтримують українських виконавців, що свідчить про наше прагнення утвердити національну ідентичність і культурну незалежність.

Бібліографічний список

1. Малента В. Як змінилася українська музика за рік повномасштабного вторгнення. *MediaVista*. [URL:https://mediavista.com.ua/archives/4998/](https://mediavista.com.ua/archives/4998/) (дата звернення: 16.04.2024)
2. Величезний запит на українське: як змінилися українські вподобання у світі після початку війни в Україні. *FREEДОМ*. [URL:https://uatv.ua/uk/velycheznyj-zapyt-na-ukrayinske-yak-zminylsya-muzychni-vpodobannya-u-sviti-pislya-pochatku-vijny-v-ukrayini-video/](https://uatv.ua/uk/velycheznyj-zapyt-na-ukrayinske-yak-zminylsya-muzychni-vpodobannya-u-sviti-pislya-pochatku-vijny-v-ukrayini-video/) (дата звернення: 16.04.2024)
3. Забужко О. Ще один доказ, що 99 років тому Хвильовий мав абсолютну рацію. *Високий замок*. 14 травня 2024 р. URL: <https://wz.lviv.ua/blogs/512636-shche-odyn-dokaz-shcho-99-rokiv-tomu-khvylovyyi-mav-absolutnu-ratsiiu> (дата звернення: 14. 05. 2024)
4. Кирилюк О. Музичні вподобання українців ДО та ПІСЛЯ 24 лютого: про що говорять зміни. *Точка Доступу*. URL: <https://dostyp.com.ua/novini/muzichni-vpodobannya-ukrayinciv-do-ta-pislya-24-lyutogo-pro-sho-govoryat-zmini/> (дата звернення: 16.04.2024)
5. Херасес А. Як змінилися музичні вподобання українців після 24 лютого? *Люк*. URL: <https://lyuk.media/behind-city/musical-tastes-in-wartime/> (дата звернення: 16.04.2024)
6. Як з початку війни змінилися музичні вподобання українців у YouTube. *ДивоГляд*. URL:<https://www.5.ua/dv/life/313218/> (дата звернення: 16.04.2024)

*Гричанюк Максим,
здобувач освіти II курсу, спеціальність «Комп'ютерні науки» ВСП
«Стрийський фаховий коледж Львівського НУП»
Науковий керівник: Марія Суділовська,
кандидат педагогічних наук,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист, викладач історії України*

КАТАСТРОФІЧНІ ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Російська збройна агресія проти України спричинила масштабну екологічну катастрофу, наслідки якої матимуть довготривалий руйнівний вплив на природне середовище та здоров'я населення.

Активні бойові дії, використання важкого озброєння, бомбардування та обстріли міст і населених пунктів призвели до забруднення території важкими металами, токсичними речовинами та нафтопродуктами. За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, лише у 2022 році було зафіксовано понад 2800 пошкоджень ґрунтового покриву різного ступеня на площі близько 180 тис. га. Зокрема, у ґрунтах виявлено підвищені концентрації свинцю, кадмію, ртуті, міді та інших токсичних елементів. Це становить серйозну загрозу для здоров'я людей, забруднює ґрунтові води та створює передумови для потрапляння шкідливих речовин у продукти харчування через сільськогосподарські культури.

Одним із найбільш руйнівних наслідків війни для довкілля стали масштабні лісові пожежі, які знищили сотні тисяч гектарів цінних лісових угідь. За даними Державного агентства лісових ресурсів України, починаючи з 2022 року від вогню постраждало понад 66 тисяч гектарів лісів. Наслідки таких масштабних пожеж для екосистем вкрай руйнівні – знищуються рослинний і

тваринний світ, відбувається ерозія ґрунтів, забруднюється атмосферне повітря. Згідно з оцінками WWF, лише в 2022 р. лісові пожежі в Україні призвели до викидів близько 33 млн. т вуглецевих сполук в атмосферу.

Війна завдала непоправної шкоди численним природоохоронним територіям в Україні – заповідникам, національним природним паркам. Бойові дії призвели до загибелі рідкісних видів флори і фауни. Вкрай постраждав від окупації та бойових дій біосферний заповідник "Асканія-Нова" в Херсонській області. Ця унікальна природна перлина площею 33 тис. га була захоплена російськими військами у березні 2022 р. Окупанти понищили інфраструктуру, пограбували музейні експонати та наукові лабораторії. Також є численні факти браконьєрства та полювання на рідкісних тварин, що перебувають під загрозою зникнення. За оцінками Мінприроди України, внаслідок війни вже зникли або опинилися на межі зникнення понад 30 видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги. Невідомної шкоди завдано цінним природним ландшафтам і біорізноманіттю країни.

Катастрофічних екологічних наслідків завдали атаки російських військ на об'єкти критичної інфраструктури. Це створює величезні ризики для довкілля у разі аварій і викидів небезпечних речовин. Зокрема, протягом 2022 року тривали обстріли найбільшої в Європі Запорізької АЕС, які призвели до пошкоджень об'єктів станції. Зокрема, було повідомлено про пошкодження азотно-кисневої станції та об'єднаного допоміжного корпусу, а також про ризики витоку водню і розпилення радіоактивних речовин. Також було пошкоджено датчики радіаційного моніторингу. Під ударами опинилась низка інших промислових гігантів - "Азовсталь", Кременчуцький НПЗ, тощо. Згоріли величезні площі заводських територій, в атмосферу потрапили тисячі тонн токсичних викидів. 6 червня 2023 року стався, вочевидь навмисний, підрив окупантами Каховської гідроелектростанції – одна з найбільших гідротехнічних споруд в Україні. Це призвело до масштабної екологічної катастрофи в басейні Дніпра. Внаслідок руйнування греблі було затоплено тисячі гектарів родючих земель, багато населених пунктів опинилися під водою. За даними Мінекології,

забруднення зазнали, як мінімум, 600 км. русла Дніпра. До річки потрапили відходи гірничорудної промисловості, мінеральні добрива, паливно-мастильні матеріали, нафтопродукти тощо. Вміст солей і важких металів у дніпровській воді зріс у рази, що становить загрозу для водних екосистем на величезній території.

Отже, війна Росії проти України спричинила масштабну екологічну катастрофу, наслідки якої матимуть довготривалий і руйнівний вплив. Забруднено і зруйновано тисячі гектарів родючих ґрунтів та лісових масивів, постраждали численні природоохоронні території та унікальні екосистеми. Втрачені цілі популяції флори і фауни. Атаки на критичну інфраструктуру, зокрема підрив Каховської ГЕС, призвели до непоправних втрат і токсичного забруднення басейну Дніпра та морських акваторій. Екологи оцінюють збитки в мільярди доларів, а процес відновлення становитиме десятиліття.

Бібліографічний список

1. Приседська В., Шрамович В. Як війна руйнує природу України. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/extra/mwu5sxghvc/ukraine_war_damaged_nature
2. Губарева В. "Асканія-Нова": що відбувається в біосферному резерваті, окупованому з перших днів війни? URL: <https://rubryka.com/article/biosfernyj-zapovidnyk-askaniya-nova/>
3. Нетюхайло М. "Якщо росіяни знищать заповідний степ, його неможливо буде відновити", - співробітниця "Асканії-Нова" Наталя Корінець. URL: <https://www.unian.ua/ecology/yakshcho-rosiyani-znishchat-zapovidniy-step-yogo-nemozhливо-vidnoviti-spivrobitnicya-zapovidnika-askaniya-nova-natalya-korinec-12631773.html>
4. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Інформація про наслідки для довкілля від російської агресії в Україні 24 лютого – 9 березня 2022 року. URL: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/radiatsijnyj->

[zahyst/informatsiya-pro-naslidky-dlya-dovkillya-vid-rosijskoyi-agresiyi-v-ukrayini-24-lyutogo-9-bereznaya-2022-roku/](http://zahyst.informatsiya-pro-naslidky-dlya-dovkillya-vid-rosijskoyi-agresiyi-v-ukrayini-24-lyutogo-9-bereznaya-2022-roku/)

5. Редакція Радіо Свобода, Каховська ГЕС: наслідки підриву. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kakhovka-hes-pidryv-naslidky/32446791.html>

6. Редакція Радіо Свобода, Випалена земля і забруднена вода: катастрофічні екологічні наслідки війни Росії проти України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ekolohichna-katastrofa-cherez-viynu-rosiyi/31921705.html>

Полупан Ірина,

здобувачка освіти II курсу спеціальності

«Комп'ютерні науки»

ВСП «Стрийський фаховий коледж Львівського НУП»

Науковий керівник: Марія Суділовська,

кандидат педагогічних наук,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист, викладач історії України

ЗАРАДИ МИРУ: ВНЕСОК ВОЛОНТЕРІВ У ПЕРЕМОГУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

З початком повномасштабного вторгнення Росії на територію нашої держави волонтери та волонтерська діяльність стали справжньою візитівкою України. Українські волонтери дивують і вражають своєю цілеспрямованістю, невтомністю та витримкою. Про волонтерський рух в Україні сьогодні з захопленням говорять у багатьох країнах світу, називаючи це явище унікальним. Розквіт волонтерської діяльності у нас припав на час Революції Гідності і початок війни на Донбасі. До 2014 року волонтерський рух в Україні розвивався досить слабо, порівняно з іншими країнами світу. За рейтингом

World Giving Index у 2010 році Україна займала лише 150 місце (тільки 5% населення було залучено до волонтерської роботи). Але Революція Гідності, анексія Криму, війна на Донбасі і повномасштабне вторгнення Росії на територію України все змінили.

У надзвичайно складний період саме цей рух об'єднав суспільство, створив дієву структуру громадських організацій, груп людей, готових взяти на себе вирішення найбільш нагальних і болючих проблем держави. Сьогоднішньому волонтерському руху в Україні мало аналогів не тільки в країнах колишнього СРСР, а й на Заході, звідки, власне, й прийшов термін «волонтерство».

Починаючи з кінця 2013 року, мільйони українців встигли побувати волонтерами. Уся країна об'єдналася у спільній боротьбі за європейське майбутнє, незалежність і територіальну цілісність. Проте кардинальні зміни відбулись 24 лютого 2022 року. З початком повномасштабної війни Росії проти України на нові барикади боротьби за Батьківщину піднявся весь наш народ, «від малого до великого». Російське вторгнення для багатьох українців запам'яталося однаково: шок, страх, тривога. Але вже в перші дні на зміну страху та паніці прийшло національне єднання і віра у перемогу та прагнення до спільного спротиву нації.

На тлі цієї історичної боротьби нашого народу відбувся небачений раніше сплеск українського патріотизму як прояв любові, шани і гордості за Батьківщину, готовності українського народу захищати свою країну у будь-який спосіб. Таке піднесення і масове почуття патріотизму є наймасштабніше за всі роки незалежної України. Діяльність волонтерського руху в цих умовах сягала небаченого раніше розмаху.

Складових волонтерства багато, та в Україні в умовах воєнного часу проявилася активна позиція простих людей, які, маючи національну гордість, встали на захист демократичних підвалин держави та її сакральних цінностей у посильний їм спосіб. Кожен з нас став волонтером у той чи інший спосіб. Повсюди створювалися пункти обігріву для тих, хто цього потребував.

Мешканці західних областей України гостинно надавали притулок для сімей, які, рятуючись від рашистської агресії, змушені були покинути рідні домівки та чие житло було зруйноване російськими ракетами і танками. Налагоджено координаційну роботу: у соцмережах створювались групи для надання консультацій потребувачим та поширення потрібної інформації. Важливою мотивацією для всіх стало бажання «не стояти осторонь», знайти своє місце у спільній боротьбі, через наявність внутрішньої потреби «бути корисними» і зробити свій особистий «внесок у перемогу».

Як прояв дієвого патріотизму в умовах повномасштабної війни, більшість українців намагалися донатити на ЗСУ. Лише за першу добу повномасштабного вторгнення на спецрахунок Національного банку надійшло 300 мільйонів гривень на підтримку Збройних Сил України, ресторани перетворились на волонтерські кухні, кінотеатри та бізнес-центри стали складами для збору гуманітарної допомоги. За даними Стратегічного командування Збройних сил України, з початку повномасштабної війни, українці внесли понад 100 мільярдів гривень допомоги ЗСУ (дані до 06/12/2023). На ці гроші закуповувалось все: починаючи від автомобілів і зброї, закінчуючи речами особистої гігієни. Масштаби гуманітарної допомоги, яку волонтери змогли зібрати, неможливо порахувати в цифрах і одиницях.

Війна нагадала нам про важливість об'єднання та підтримки в складний час. Волонтерство стало проявом цього об'єднання, де кожен може зробити свій внесок у велику справу захисту рідної землі.

Бібліографічний список

1. Збори на ЗСУ. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/26/705893/>
2. Про волонтерство в Україні під час війни. URL: <https://youtu.be/MSnd7guufYE?si=NgCrbE8Fx6e2Boo>
3. Хто такі волонтери? URL: <https://youtu.be/G0fjG5oLaqq?si=-nd08kBlRxGGuOSg>
4. Як волонтерський рух в Україні РЯТУЄ НАЦІЮ ТА СВИТ. URL: <https://youtu.be/bmS-0ILI4S0?si=c4hE1BHsFrhRs1EB>

Сташків Діана,

здобувачка освіти II курсу, спеціальність «Комп'ютерні науки»

ВСП «Стрийський фаховий коледж Львівського НУП»

Науковий керівник: Марія Суділовська, кандидат педагогічних наук,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,

викладач-методист, викладач історії України

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Щорічно 1 червня весь світ відзначає День захисту дітей. Проте маленькі українці продовжують страждати від жорстокої війни. Однією з найрезонансніших справ щодо Росії, з того моменту, як вона напала на Україну, став розгляд справи про незаконну депортацію дітей. Наразі оцінки кількості вивезених дітей варіюються до 16 тисяч випадків. Водночас ЗМІ підтверджують, що кількість депортованих українських дітей, яким російська влада відкрито шукає прийомну сім'ю, може становити майже 2,5 тис. Як відомо, парламентська асамблея Ради Європи ухвалила резолюцію, яка визнала депортацію українських дітей до Росії геноцидом.

Школи та лікарні є цивільними об'єктами, які піклуються про потреби дітей і можуть надавати притулок. Навмисні атаки на освітні або медичні установи – серйозне порушення Женевських конвенцій та воєнний злочин відповідно до статті 8 Римського статуту. Один із тисяч воєнних злочинів, які вчинили російські окупаційні війська на Донеччині, - це обстріл пологового будинку та дитячої лікарні в Маріуполі. 9 березня 2022 року, армія РФ завдала авіаудару. Суспільне Донбас згадує російський обстріл лікарні та пологового відділення, коли поранення дістали понад тридцять людей — породіль та медичних працівників, щонайменше шестеро загинули, серед них була й дитина. Російські чиновники натомість заявляли, що обстріляний пологовий будинок у Маріуполі нібито був захоплений українськими «екстремістами», а усередині не було пацієнтів та медиків.

Зґвалтування та інші форми сексуального насильства. Стаття 3, спільна для чотирьох Женевських конвенцій, вимагає гуманного поводження з усіма цивільними особами, зокрема дітьми, забороняючи зґвалтування та сексуальне насильство. Стаття 77 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій передбачає, що діти користуються особливою повагою, і їм забезпечується захист від будь-якого роду непристойних посягань. Незалежна міжнародна комісія ООН з розслідування порушень в Україні встановила, що сексуальне насильство, рівнозначне тортурам, та погрози застосування такого насильства були суттєвими аспектами катувань, застосованих росіянами. Експерти також підкреслили, що членів сім'ї, зокрема дітей, іноді змушували бути свідками цих злочинів, що співмірно тортурам. За інформацією Офісу Генерального прокурора, станом на 11 травня 2023 року зафіксовано факти сексуального насильства стосовно 12 дівчат та 1 хлопця віком від 6 до 17 років.

Збройні конфлікти спричиняють непропорційний вплив на представників різних вікових груп: бойові дії та окупація супроводжуються порушенням прав та свобод дитини, серед яких право на життя, на безпеку в умовах бойових дій та війни, на освіту, на здоров'я та розвиток особистості, право бути із сім'єю, а також право на турботу і захист з боку держави. Порушення прав дитини в умовах повномасштабної війни в Україні є серйозною проблемою, яка потребує уваги та заходів для захисту дітей з обох сторін.

Бібліографічний список

1. Авіаудар по пологовому та дитячій лікарні у Маріуполі 9 березня два роки тому: хроніка воєнного злочину. URL: <https://suspilne.media/donbas/407550-aviaudar-po-pologovomu-ta-ditacij-likarni-u-mariupoli-hronika-voennogo-zlocinu-9-berezna/>
2. Війна росії в Україні: історії українських дітей. URL: <https://rubryka.com/article/war-and-children/>

3. Грубі порушення прав людини внаслідок збройної агресії проти України. URL: <https://ombudsman.gov.ua/childrenofwar-2023/hrubi-porushennia-prav-dytyny-vnaslidok-zbroinoi-ahresii-proty-ukrainy-zahalnyi>
4. День захисту дітей: як війна в Україні впливає на їхні права та безпеку. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1980/childrens-day-how-the-war-in-ukraine-affects-their-rights-and-safety>

Заяць Катерина,

студентка III курсу спеціальності «Агрономія»

ВСП «Золочівський фаховий коледж ЛНУП»

*Науковий керівник: Ярослава Дума, викладач-методист, викладач
гуманітарних дисциплін*

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА – ШЛЯХ ДО ВІДРОДЖЕННЯ

Війна – це завжди руйнування, знищення, смерть.

Культура, мистецтво – це творіння, життя.

Повномасштабна війна росії проти України стала великим суспільним потрясінням. Війна впливає на емоційний стан, побут і повсякдення, громадську думку, міжлюдські стосунки, соціально-економічне становище, зайнятість, громадську активність.

Однією з цілей російського вторгнення є знищення української культури. Наші ж митці почали використовувати культурний дискурс, аби донести до світової спільноти не лише емоції, а й болючу правду про війну в Україні. Картини, плакати, фільми та вистави стали каналом комунікації, через який наш біль чутно навіть у віддалених куточках світу, кожен українець боронить свій фронт: і не лише військовий, волонтерський, гуманітарний чи інформаційний, а й фронт культурний.

Українська культура багато років була в тіні російської. Тепер, в умовах боротьби за свою ідентичність, з'явився шанс раз і назавжди змінити ситуацію. Одне з найважливіших завдань для українських публічних діячів – змусити цивілізований світ вилучити росію зі світового культурного дискурсу, деколонізувати спадщину українських митців, виокремити російське від українського попри всі намагання ворога стерти цю межу. На жаль, далеко не всі поділяють такі підходи, багато хто досі вважає росію носієм «великої культури».

Так сталося, що війна, яка триває вже 10 років, крім горя і нещастя, що традиційно супроводжують всі війни, пробудила в нас інтерес до власної ідентичності. Українці почали ставити самі собі питання: хто ми, звідки, якою є наша культура? І разом зі знаходженням відповідей почали бачити все нове, це спонукало до появи величезної кількості українського контенту.

Зараз Україна не просто намагається посісти, а відновлює своє законне місце серед культур країн ЄС. Тепер на часі фільмувати все, що відбувається, тому що культура – це не про розкіш прогулянок у неділю до музею, це – про історію, ідентичність, спільний погляд у майбутнє, про все те, за що Україна бореться. Українська культурна спадщина не може бути втрачена і культура повинна надалі розвиватися.

Нині спостерігаємо активний розвиток української культури та музики не лише в Україні, а й у Європі та світі. Тож мистецтво не дозволяє згаснути міжнародному інтересу до України, не дає забути про війну та допомагає збирати кошти для армії, тим самим наближаючи перемогу. У той час як новини дозволяють дізнатися про головні події в Україні, саме культура та мистецтво через фільми, поезію, концерти допомагають людям з усього світу глибше усвідомити те, що відбувається, а це – боротьба за свободу і незалежність рідної землі.

Українські музичні гурти, співаки та артисти проводять благодійні концерти на підтримку ЗСУ та постраждалих від війни українців по всьому світі. Закордонні зірки, музиканти, співаки, поети, художники єднаються заради

підтримки України. Культурна солідарність цивілізованого світу як ніколи важлива, бо вона трансформується в абсолютно реальну підтримку, якої ми так відчайдушно потребуємо. Увесь світ співчуватиме нам доти, доки пам'ятатиме про нашу боротьбу, а пам'ятатиме він доти, доки ми нагадуємо про Україну всіма доступними засобами – зокрема інструментами культурного тиску.

Тоді як ворог прагне знищити наш культурний простір, він досягає зворотного ефекту, адже українська культура витримує удари й ще дужче стверджується у світі. Мистецтво і культура змінюють формати, але не втрачають своєї цінності, вони допомагають нам перезарядитись, перепочити, надихнутись, набратись сил, щоб врешті вистояти й перемогти.

Бібліографічний список

1. Базів Л. Культура під час війни в Україні. [URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3830313-kultura-pid-cas-vijni-v-ukraini-kino-ake-fiksue-istoriu.html](https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3830313-kultura-pid-cas-vijni-v-ukraini-kino-ake-fiksue-istoriu.html)
2. Пилип Л. Як культура і мистецтво допомагають під час війни. [URL: https://rus.lsm.lv/statja/novosti/obschestvo/mi-z-ukrani-yak-mistectvo--kultura-dopomagayut-pd-chas-vyni.a466044/](https://rus.lsm.lv/statja/novosti/obschestvo/mi-z-ukrani-yak-mistectvo--kultura-dopomagayut-pd-chas-vyni.a466044/)

Фіялчук Павло,

студент I курсу спеціальності «Агрономія»

ВСП Івано Франківський фаховий коледж ЛНУП

Науковий керівник: Сворак Любомир, викладач вищої категорії

ГІБРИДНА ВІЙНА – НАШ ШАНС?

З 2014 року в етері різноманітних каналів і в наукових дослідженнях все частіше стали використовувати термін «гібридна війна». Що ж вона собою являє?

Отже, первинно відзначимо, що термін *гібридна війна* «передбачає взаємодію або поєднання звичайних і особливих інструментів впливу і засобів підривної діяльності. Ці засоби, або інструменти, поєднуються в синхронізований спосіб задля використання слабкостей супротивника і досягнення синергетичного ефекту» [1]. До початку повномасштабної російсько-української війни більшість дослідників вважала, що будь-яка гібридна війна має дві основні ознаки. Перша – межа між війною і миром стає розмитою. Це означає, що важко ідентифікувати або виділити поріг війни. Друга визначна характеристика гібридної війни пов'язана з неоднозначністю і ідентифікацією. Гібридні атаки в основному позначаються великим рівнем невизначеності. Така невизначеність мистецьки створюється і розширюється гібридними учасниками задля ускладнення як ідентифікації, так і відповіді [1]. Фактично, виходячи з цього постулату, можна стверджувати, що гібридна війна на території України була припинена в результаті повномасштабного вторгнення, що погодьтесь, доволі суперечлива теза оскільки загальновідомим є факт участі кадрових російських військ у подіях на Сході України ще в 2014 році. Зокрема, «у лютому 2014 року на територію Криму зайшли перші «зелені чоловічки» – російські військові без розпізнавальних знаків. Після цього була анексія півострова та окупація частини Донбасу, бойові дії на сході, а потім і повномасштабне вторгнення росії в Україну» [4].

Стикаючись із таким нібито очевидним протиріччям, виникає питання: а чи насправді гібридна війна припинилась із вторгнення в Україну?

На жаль, термін *гібридна війна* потрібно розуміти як війну з поєднанням у застосуванні конвенційної зброї, партизанської війни, тероризму, кібервійни, торгових війн, патентних війн, реваншистських рухів, пропаганди, порушень прав людини, злочинів проти людяності, військових навчань, переселення, узурпації, вплив на громадську думку, злочинні акти цензури, тощо [2]. Тобто, навіть якщо побіжно проаналізувати методи ведення гібридної війни, потрібно констатувати, що в умовах активної фази протистояння гібридні загрози не зменшилися, а стали ще більш небезпечними для українського суспільства,

адже кожна вдала спецоперація на інформаційному, ідеологічному, кібернетичному чи іншому рівні протистояння починає накопичувати кумулятивний ефект у суспільстві. Фактично основна мета в цьому разі буде очевидна: створення ситуативного протестного руху в середині країни, що фактично означатиме її розкол і поразку у війні в результаті неможливості акумулювати необхідні ресурси для протистояння ворогу.

На жаль, це протистояння ми чомусь випускаємо з поля зору. Основна проблема, яку необхідно первинно вирішити для продовження боротьби проти агресора, – нівелювання загроз розколу суспільства як елементу гібридної війни. Саме це дозволить українцям, як нації, отримати шанс на перемогу у протистоянні з таким потужним геополітичним гравцем, яким, як не крути, виступає росія із своїм насамперед людським ресурсом. Тому, оптимальним для нас виступає використання тактики асиметричної війни. «Асиметрія, яку часто називають «зброєю слабких», дозволяє отримати непропорційні результати при обмежених засобах. Із цієї причини вона є привілейованим інструментом асиметричних акторів. Отже, вважається, що традиційні постулати безпеки повністю зруйновані, і це наштовхує на думку, що асиметрія підсилює загальне почуття незахищеності» [3, с. 12]. Саме таке почуття прагнуть сформулювати удари українських безпілотників по російських стратегічно важливих об'єктах, на кшталт НПЗ, віддалених аеродромів, підприємств ВПК у російському тилу.

Фактично виходить, що саме ми повинні максимально використати всі можливі варіанти гібридної війни, оскільки «гібридна війна будується на використанні слабкостей країни, недоліків її політичної системи, управління, економіки та суспільства [3, с. 12].

Підводячи підсумок, просто відзначимо, що розпочата росією гібридна війна проти України на сучасному етапі повинна отримати логічне продовження. Саме спроби посилення російських ідей, фейків тощо активізувались на сучасному етапі. Водночас, якщо ми хочемо виграти в боротьбі проти екзистенційної загрози, потрібно активізувати свої зусилля не лише на полі бою та політичному геополітичному фронті, а й сформулювати у

росіян відчуття незахищеності як одного із ключових компонентів можливого ослаблення противника. Саме відчуття незахищеності виступить своєрідним «лакмусовим папірцем» і каталізатором змін, ґрунтованих на недоліках побудованої в рф політичної системи.

Бібліографічний список

1. Гібридна війна – нові загрози, складність і «довіра» як антидот www.nato.int/ 2021. 30 листопада. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm
2. Гібридна війна. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%96%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0#%D0%9F%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F
3. Дерев'яно І. П. Гібридна війна як різновид асиметричних дій. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2023. №11. С. 6–16. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.11.2023.278396>
4. Десять років від початку російсько-української війни: як росія планомірно здійснювала свій задум. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/02/20/stattja/bezpeka/desyat-rokiv-pochatku-rosijsko-ukrayinskoji-vijny-yak-rosiya-planomirno-zdijsnyuvala-svij-zadum>

Ціцюра Дмитро,

студент I курсу спеціальності «Агрономія»

ВСП Івано Франківський фаховий коледж ЛНУП

Науковий керівник: Сворак Любомир, викладач вищої категорії

ІДЕОЛОГІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МОТИВАЦІЇ ТА КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Прийняття нового закону про мобілізацію виступило каталізатором внутрішніх проблем сучасного українського суспільства. Зокрема одним із найбільш проблемних аспектів стала мотивація громадян до захисту власної вітчизни від російських загарбників. Саме в цьому контексті на особливу увагу дослідників повинна заслуговувати проблема формування єдиної для всіх громадян України ідеології. На наш погляд саме ідеологія повинна виступити єдиним фактором консолідації українців не лише на етапі активних бойових дій, але й в подальшому в процесі відновлення руйнувань.

Проблема в тому, що сама по собі, ідеологія виступає надзвичайно складною філософською категорією, яка попри це стала одним із ключових компонентів існування сучасної держави. Відзначимо, що сам термін «ідеологія» запропонував французький філософ та економіст Дестют де Трасі у 1796 р. для позначення науки про ідеї, що дозволяє встановити фундаментальні інтелектуальні основи для політики, етики й інших сфер громадського життя і гуманітарних наук.

Відзначимо, що попри тривале вивчення, дискусії навколо природи ідеології продовжуються і сьогодні. Водночас, політична наука змогла виробити певні стійкі характеристики ідеології. Зокрема, вчені дійшли висновку про те, що за своєю природою ідеологія не може виступати лише як плід розумової рефлексії та наукового пізнання, оскільки вона завжди є результатом теоретичного усвідомлення крізь призму соціальних інтересів та самосвідомості. Це відобразили в різноманітних визначеннях поняття, зокрема, нам найбільш імпонує трактування ідеології як сукупності ідей та поглядів людей на власні відносини та інститути в певній сфері життєдіяльності, де вони об'єктивують власні потреби та інтереси [2].

Водночас можна виділити головні характеристики ідеології:

а) ідеологія поєднує набір норм, цінностей або ідеальних характеристик суспільства, окремих субкультур суспільства або декількох суспільств та пов'язує ці норми та цінності з питаннями розподілу влади в суспільстві;

б) ідеологія містить загальні теоретичні погляди на людину і суспільство, функція яких полягає в поясненні практики й обґрунтуванні принципів поведінки;

в) ідеологія містить принципи дії та намагається змінити людське життя і суспільство, а також санкціонувати і виправдати встановлений порядок шляхом підтримки і захисту[3, с.37].

Сучасні вчені акцентують увагу на тому, що вироблення єдиних ідеологічних цінностей-орієнтирів виступає ключовим моментом існування сучасної держави. Це пов'язано з тим, що ідеологічні цінності спрямовують діяльність людей у політичній, духовній, державній та інших сферах суспільства, забезпечують цілісність соціосфери загалом, ідеологічна структура є визначальною силою розвитку і функціонування всіх систем соціосфери. Стабільне функціонування ідеології суспільства, наявність стійкої ціннісної системи, що є основою соціальних взаємодій, існування консолідуючого суспільного ідеалу – всі ці умови необхідні для підтримки стабільності соціальних систем [1, С. 112].

На жаль, в українській Конституції прописана норма про неможливість існування будь-якої єдиної ідеології. Саме такою заборонаю можна пояснити той факт, що з 1991 року українці так і не змогли сформувавши єдине бачення подальшого розвитку державності. Тобто ми так і не змогли виокремити єдині цінності які б скеровували зусилля всіх регіонів та прошарків суспільства в єдиному напрямку, що успішно використовує проти України росія. Через це ми вважаємо, що саме зараз потрібно нарешті скерувати зусилля не лише на збройну боротьбу, а й на те, щоб нарешті дати нашим співгромадянам ідею, яку вони будуть готові захищати з повною самовіддачею.

Бібліографічний список

1. Демидко Д. Л. Особливості управлінських факторів трансформації ідеологічної соціалізації на сучасному етапі у контексті національної безпеки в

Україні. *Публічне управління й адміністрування в Україні*. 2020. Вип. 16. С. 111-116. URL: https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/16-2020/16_2020.pdf

2. Остапенко М. Ідеологічний плюралізм: проблема необхідності розвитку і збереження цілісності демократичного суспільства. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. Київ, 2010. Вип. 21. С. 8-23. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26754/01-Ostapenko.pdf?sequence=1>

3. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія. Харків : Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2009. 380 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/Radchenko.pdf>